अथ षड्विद्यागमसांख्यायनतंत्रआरंभः

॥ श्रीमहागणाधिपतये नमः॥ श्रीशंकरनारायणगुरुमूर्तये
नमः॥ ॥ मध्ये सुधाब्धिमणिमंडपवेदिसंस्थे सिंहासनो
परिगतां परिपीतवर्णां॥ पीतांबराभरणमाल्यविभूषितां
गीं देवीं नमामि धृतमुद्गरवैरिजिह्वां॥१॥ कैलासशिखरा
सीनं गौरीवामांकसंस्थितं॥ भारतीपतिवाल्मीकशेषसन्नु
तमीश्वरं॥२॥ अष्टदिक्पालकैश्चाष्टविघ्नेशैश्च सेवितं
॥ भैरवाष्टकैर्देवं मातृमंडलवेष्टितं॥३॥ महापात्रुपगाकां
रं प्रमथैर्यावृतं प्रभुं॥ नारदः सनकुमारश्चैदं वचनमब्र
वीत्॥४॥ चापचर्यासुनिपुणो युद्धचर्यासु शंकरः॥ नानामा
यायिनेश्चैव ज्ञेतु भिद्यामिरासनं॥५॥ तस्योपायांश्च तद्विद्यां

2

वद मे करुणाकर॥ पुत्रोहं तव शिष्योहं कृपापात्रोहमेव च॥
॥६॥ श्रीईश्वर उवाच॥ ॥साधु साधु महाप्राज्ञ क्रौंचभेदनकोवि
द॥ ब्रह्मास्त्रेण विना शत्रुसंहारं न भवेत् क्वचित्॥७॥ तद्विद्यां च
प्रवक्ष्यामि त्रिषु लोकेषु दुर्लभं॥ पुत्रो देयः शिरो देयं न देयं य
स्य कस्य चित्॥८॥ ब्रह्मास्त्रस्य त्रिनामानि विद्यास्तंभमायामनु
स्तथा॥ प्रहस्तरोधिनी विद्या बगला च कुमारक॥९॥ मंत्रजी
वन विद्या च प्राणिप्रज्ञापहारकं॥ षट्कर्माधार विद्या च एते
पर्यायवाचकाः॥१०॥ षट्योगाश्रयाः हृः विद्या षड्विद्यागमभू
षिता॥ निरस्ताखिला विद्या त्रिशक्तिमयमेव च॥११॥ शां
तनेन विना शांति वश्यं चैव तु तद्विना॥ मोहनाकर्षणे चैव

3

विद्वेषोच्चाटनं तथा ॥१२॥ मारणं भ्रांतिरुद्वेगकरणं च कुमा
रकं ॥ विद्या च बगलानाम्नी मुनिगुह्ये स्वरूपावनं ॥१३॥ विना
च स्तंभिनी विद्या स्वविद्या चैन नासते ॥ तस्मादेतन्महा
विद्या कलौ मे सम्जीवनं ॥१४॥ पद्मजन्मादरा द्दिव्यां सां
ख्यायनमुनिं प्रति ॥ उपदेशक्रमेणैव उक्तवान्मेरुकंदरे
॥१५॥ तेन देवी कटाक्षेण कृतवानागमं भुवि ॥ मूलमंत्रो प
विद्याख्य अंगमंत्रोश्च विस्तरात् ॥१६॥ प्रयोगं चोपसंहारं
पदारा धनलक्षणं ॥ विस्तरेणोक्तवान स्मिंवक्ष्ये तत्स
र्वमादरात् ॥१७॥ स्वविद्यारक्षणी विद्या स्वमंत्रफलदायकं २
॥ स्वकीर्त्तिरक्षिणी विद्या शत्रुसंहारकारकं ॥१८॥ परविद्या

४

भेदनं च परयंत्रविदारणं ॥ परमंत्रप्रयोगेषु सदा विध्वंस
कारकं ॥१९॥ परानुष्ठानहरणं परकीर्त्तिविनाशनं ॥ परौ
षक्षयकृद्विद्या परेषां भ्रमकारकं ॥२०॥ ये वादिक्षयमि
छंति ये वा उन्नतक्षयं कलौ ॥ ये वा क्रूरग्रहेभ्यश्च क्षयमि
छंति मानवाः ॥२१॥ यछंति शांतिकर्माणि वश्यसंमोहना
दिकं ॥ विद्वेषोच्चाटनं पुत्र तेनोपास्यमिदं मनुं ॥२२॥ स्वतं
त्रदाय विधिना सद्गुरोर्मुखतस्तथा ॥ उपदेशक्रमेणैव
गृहीत्वा साधयेन्मनुं ॥२३॥ कुलाचारसमासक्तो कुलमा
र्गेण पूजकः ॥ दीक्षा कुलगुरोर्योगात् गृहीतव्यं स्वबुद्धिमा
न् ॥२४॥ साधयेत्कुलमार्गेण तेन मंत्रं प्रयोजयेत् ॥ उप

५

संहारणं तेन कर्त्तव्यं कुलयोगिना ॥२५॥ सौभाग्याद्यासमा
युक्तं सदा तर्पणपूर्वकम् ॥ सदा पूजासमायुक्तं चित्तिं न भव
ति ध्रुवं ॥२६॥ ऋषिसिद्धामरैश्चैव विद्याधरमहोरगैः ॥ यक्ष
गंधर्वनागाश्च पिशाचब्रह्मराक्षसैः ॥२७॥ पंचेंद्रियैश्च सं
चारं सद्योनाशाकरं मनुं ॥ पिंडब्रह्मांडजं जीवाश्च किं पुनः क्रौं
च भेदन ॥२८॥ ॥ ॥ इति श्रीषड्विद्यागमे सांख्यायनतंत्रे ई
श्वरक्रौंचभेदनसंवादे प्रथमः पटलः ॥१॥ ॥ ॥ ॥ क्रौं
चभेदन उवाच ॥ ॥ नमस्ते पार्वतीनाथ नमः पन्नगकंक
ण ॥ यद्दीक्षाविधिं तात वरदस्तं जनास्त्रयोः ॥१॥ श्री ईश्वर उ
वाच ॥ पुस्तके लिखितान्मंत्रान्नवलोक्य जपंति ये ॥ सजीवन्ते

वर्त्तांता लोकेन स्यानो भविष्यति ॥२॥ दीक्षामार्गं विना मंत्रं शै
वं वा शाक्तं वैष्णवं ॥ यो जपेन्नंद हत्याच्च देवता च प्रकुप्यति ॥
॥३॥ दीक्षाविधिं विना मंत्रं यो जपेत्कोटिकोटयः ॥ न स सिद्धि
मवाप्नोति सिंधुसैकतवर्षवत् ॥४॥ तस्मात्सर्वप्रयत्नेन दी
क्षां कुलगुरोर्मुखात् ॥ उपदेशक्रमेणैव मंत्रसंग्रहणं चै
रेत् ॥५॥ वेदवेदांगपारीणं वेदांतार्थस्व निश्चितं ॥ वैदिका
चारसंयुक्तं कुर्याद्गुरुमतंद्रितः ॥६॥ गर्जकौलागमासक्तं
नानाकौलपरायणं ॥ अष्टपाशविनिर्मुक्तं कुर्याद्गुरु
मतंद्रितः ॥७॥ पुरश्चरणसंतुष्टं मंत्रागमविशारदं ॥ उद्ध
र्तुं चैव संहर्तुं समर्थं सत्यवादिनं ॥८॥ प्रसन्नं जपे राज्ञो

न पारीणं नीतिकोविदं ॥ श्रीविद्यामंत्रयंत्रज्ञं कुर्याद्गुरुम
तं द्विजः ॥९॥ चक्रपूजासमासक्तं न्यासविद्याविशारदं
गुरुं यत्नात्स कर्त्तव्यः सततोसिद्धिकांक्षिभिः ॥१०॥ गुरुशुश्रू
षया विद्या पुष्कलेन धनेन वा ॥ अथवा विद्यया विद्या
चतुर्थं नोपलभ्यते ॥११॥ शुश्रूषया गुरुं सम्यक् तोषयेद्भ
ष्टमन्वहं ॥ प्रसन्नश्चेत्तदा दत्ते मंत्रमुत्तममर्भक ॥१२॥ स्वल्पं
वा बहुलं वाथ शिष्यद्रव्यं गुरुः स्वयं ॥ गृहीत्वा मंत्रमादत्ते
विक्रीतं तदुदाहृतं ॥१३॥ राजसं चैव तद्विद्यान्नोगदं भुवि पुत्र
क ॥ विद्याप्रतिनिधिं विद्यायहृत्तं तामसं मतं ॥१४॥ मोक्षाप्र ४
त्तगुरुं पत्नात्शुश्रूषणैव तोषयेत् ॥ शुश्रूषणैव यल्लब्धं त

द्विद्या सर्वसिद्धिदं ॥१५॥ नोदेयं विद्यया विद्या वित्तकांक्षिनश्चैव
च ॥ सच्छिष्याय प्रदातव्यं धनदेहाद्यवंचकं ॥१६॥ दुरालापस
मासक्तं दुर्गुणेन समन्वितं ॥ सर्वदा वर्जयेच्छिष्यं गुरुसेवा
भिमानिनं ॥१७॥ अष्टपाशसमायुक्तं भ्रष्टाचारसमन्वितं
॥ सर्वदा वर्जयेच्छिष्यं गुरुसेवाविवर्जितं ॥१८॥ कामुकं कांच
नासक्तं करुणालज्जावर्जितं ॥ सर्वदा वर्जयेच्छिष्यं गुरुसे
वाभिमानिनं ॥१९॥ निर्मत्सरं निरालंबं नीतिशास्त्रवि
शारदं ॥ नित्यानित्यविवेकज्ञं शिष्यत्वेनोपकल्पयेत् ॥२०॥
श्रद्धाभक्तिसमोपेतं धनदेहाद्यवंचकं ॥ अष्टपाशविनि
र्मुक्तं शिष्यत्वेनोपकल्पयेत् ॥२१॥ गुरुशिष्यावुभौ मोहा

दपरीक्ष्यपरस्परं॥ उपदेशादद्दत्वा हन्यान्मूर्खानां पित्रा
चतो॥२२॥ ॥ ॥इतिश्रीषड्विद्यागमे सांख्यायनतंत्रे द्विती
यः पटलः॥२॥ ॥ ॥ ॥क्रौंचभेदन उवाच॥ ॥पूजाधा
रण यंत्रञ्च सर्वमंत्रविशारद॥ अभिषेकविधिं तात्व
दमे करुणाकर॥१॥ श्रीईश्वर उवाच॥ ॥आश्विने
कार्त्तिके चैव चैत्रमासि कुमारक॥ कर्त्तव्यमभिषेकं
च माने वा सिद्धिकांक्षिणः॥२॥ गुरौ च वोच्चगा वितृवास
रे च कुमारक॥ मंत्राभिषेकं कर्त्तव्यं सततं सिद्धिकांक्षिणं॥३॥ ५
रोहिणी श्रवणे चैव स्वात्यां चैव विशाखयोः॥ मंत्राभिषेकः
कर्त्तव्यः सद्यः सिद्धिकरो भुवि॥४॥ एवं तु शुभदिने सम्यक्पू

र्वेद्धि सम्पोषितं॥ स्नापयेत्पंचगव्येन ततश्चामलकेन तु॥
॥५॥ ततः शिष्यं समानीय देवतासन्निधिं पुनः॥ अयुतं प्रज
पेन्मंत्रं गायत्रीं वेदमातरं॥६॥ दिवस्ये शाने नागे तु गोमय
न विलेपिते॥ रंगवल्या लिखेद्यंत्रं रक्तपीतसिताऽसितैः॥७॥
षोडशांगुलमानं तु लिखेद्विद्वान्मनन्यधीः॥ तस्योपरि लि
खेद्दलमष्टपत्रं सकेशरं॥८॥ प्रियंगुशालिगोधूमचण
काढकमाषकं॥ कुलिश मुद्गनीवारं क्रमान्मध्यादि विन्य
सेत्॥९॥ प्रस्थं चैव चतुर्विंशात्प्रत्येकं धान्यमेव च॥ अत्र
णं स्थूलकलशं मध्ये संस्थाप्य बुद्धिमान्॥१०॥ अष्टपत्रे
न्यसेत्सुत्र कलशाष्टकमादरात्॥ सौलितवासितं तु द्रक

लशं च समर्चयेत् ॥११॥ षोडशैरुपचारैश्च ध्रुवाद्यैर्नैव विन्य
सेत् ॥ आपोवानेन पूर्येत नदीजलमकल्मषं ॥१२॥ निक्षिप
न्नवभांडेषु नवरत्नान्कुमारक ॥ कस्तूरीचंदनोपेतं नवभां
डेषु निक्षिपेत् ॥१३॥ मध्ये देवीं समावाह्य चिन्मयीं बगला
म्बिकां ॥ प्राणस्थापनमार्गेण केवलोक्तविधानतः ॥१४॥ वा
णी चैव रमा गौरी शची स्वाहा रतिस्तथा ॥ दुर्गा छायां समभ्य
र्च्य पूर्वाद्यष्टकमीरितं ॥१५॥ अर्चयेत्पूर्ववत्पुत्र केवलो
क्तविधानतः ॥ नवीयं नवसंख्याकं वस्त्रेणैव च वेष्टयेत् ॥१६॥
स्रक्गंधपत्रपुष्पादि विन्यसेत्कलशांतरे ॥ तत्र शिष्यं समा
नीताकृत्विग्वरणमाचरेत् ॥१७॥ वेदवेदांगपारीणमष्टौ

ब्राह्मणमादरात् ॥ प्रार्थयेद्गुणसंयुक्तमर्चयेद्वस्त्रभूषणैः
॥१८॥ तान्कुंभादिषु मंत्रेण पूर्वकलशमार्जनं ॥ लक्ष्मीसूक्ते
न श्रीसूक्तैर्द्वितीयकुंभमार्जनं ॥१९॥ पौरुषेणैव सूक्तेन तृती
यं कलशं तथा ॥ नारायणानुवाके चतुर्थं कलशं तथा ॥२०॥ पं
च ब्रह्ममयैर्मंत्रैः पंचमं कलशं तथा ॥ षष्ठं चाजस्य पारे तु
ब्रह्मवल्ल्या तु सप्तमं ॥२१॥ अष्टमं कृग्वल्ल्येन मार्जयेन्मंत्रको
विदः ॥ मध्यस्थं पूर्णकलशं मूलमंत्रेण मार्जयेत् ॥२२॥ एवं
च मार्जनं कृत्वा नैवीय वस्त्रभूषणैः ॥ अलंकृत्वा गुरुं शिष्यमा
नीतां मंडपांतरे ॥२३॥ धामो रूपरिविन्यस्य मूर्ध्नि चाघ्राय
सादरात् ॥ एकैकं चैव पुरश्चर्यमूलमंत्रं कुमारक ॥२४॥ सद्दि

रण्योदकं पूर्वं दद्याच्छिष्याय पुत्रक ॥ स्वहस्तकमलमध्यस्कोवि
द्यो ज्योतिर्मयी पुनः ॥२५॥ शिष्यस्य हृदये चैव प्रविशन्तीति
भावयेत् ॥ तद्वच्छिष्यस्य संभाव्य गुरुर्यत्नेन तोषयेत् ॥२६॥
एवं मंत्राभिषेकं च कुर्याद्दृष्ट्वा स्वविद्यया ॥ सद्यः सिद्धिर्न
चेत्पुत्र पुरश्चर्यं विनानु वि ॥२७॥ ॥ ॥ इति श्री षड्विद्या
गमे सांख्यायन तंत्रे ईश्वर क्रौंचभेदन संवादे दीक्षाविधि
र्नाम तृतीयः पटलः ॥३॥ ॥ ॥ क्रौंचभेदन उवाच ॥
गंगाधर नमस्तेस्तु गौरीनाथ नमो नमः ॥ अस्यास्य मंत्रसं
ध्यां च वद मे करुणाकर ॥१॥ श्री ईश्वर उवाच ॥ ॥ मंत्रम
ध्यापयेत्तस्य शिष्यस्य गुरुरादरात् ॥ तदारभ्य तु तन्मंत्रे

मंत्रसंध्यां समाचरेत् ॥२॥ मंत्रसंध्यां प्रवक्ष्यामि शारदजन्मन
समासतः ॥ मंत्रसंध्याविहीनस्य सर्वं तन्निष्फलं भवेत् ॥३॥
पंचांगविधिना स्नात्वा मंत्रस्नानमनंतरं ॥ ततः स्नायादंग
मंत्रैर्मूलेनैव तु मार्जयेत् ॥४॥ धौतवस्त्रं परीधाय स्वगृह्यो
क्तविधानतः ॥ नित्यकर्म समाप्याथ मंत्रसंध्यां समाचरे
त् ॥५॥ अंकुशेनैव मुद्रया सूर्यमंडलगं जलं ॥ आनयेत्तो
यमध्ये तु ध्यानयोगेन बुद्धिमान् ॥६॥ आवाहनी स्थाप
नी च सन्निधापन्यतः परं ॥ सन्निरोधन मुद्रा च सन्मुखी
प्रार्थनी तथा ॥७॥ एवं मुद्राश्च तत्तोये दर्शयेत्साधकोत्तमः ॥
अंकुशेनाधयेत्तस्या दमन्तीकरणं पुनः ॥८॥ तज्जलं वाम

चुलके गृहीत्वास्याध्यकोत्तमः ॥ मूलेनैव त्रिधामंत्र्य अष्टपत्रां
बुजं लिखेत् ॥९॥ मध्ये चैकाक्षरीमंत्रं बगलानाम्नि पुत्रक ॥
वेदसंख्यामंत्रवर्णान्संप्रयत्नः क्रमाल्लिखेत् ॥१०॥ अंत्यपत्रे
चाष्टवर्णान् लिखेन्मूलमनुं तथा ॥ पुनरेकाक्षरं मंत्रं त्रि
सप्तमभिमंत्रयेत् ॥११॥ तेन मूलेन संमार्ज्य मार्जनक्रमतो
र्चक ॥ तन्मार्जनविधिं वक्ष्ये ऐहिकामुष्मिकेन च ॥१२॥ त्रिधा
मूर्ध्नि द्विधा बाह्वोस्त्रिधा हृन्नाभिदेशयोः ॥ द्विधा पादे च सं
मार्ज्य सौम्यकर्मेष्वयं क्रमः ॥१३॥ एवं च मार्जनं कृत्वा गायत्रीं ब
गलाकृतं ॥ अर्घ्यत्रयं च निक्षिप्य हृदि संभाव्य देवतां ॥१४॥ मू
लेन मंत्रितं तोयं त्रिवारं च त्रिधा पिबेत् ॥ एवमेव त्रिकालं

च मंत्रसंध्यां समाचरेत् ॥१५॥ उपस्थानं त्रिकालस्य वक्ष्येऽहं
क्रौंचभेदन ॥ उपस्थानं विना संध्या निष्फला नात्र संशयः ॥
॥१६॥ गंभीरां च मदोन्मत्तां स्वर्णकांतिसमप्रभां ॥ चतुर्भुजां त्रि
नयनां कमलासनसंस्थितां ॥१७॥ दक्षिणे मुद्गरं पाशं वामे जि
ह्वां च वज्रकं ॥ पीतांबरधरां सौम्यां दृढपीनपयोधरां ॥१८॥
हेमकुंडलभूषांगीं पीतचंद्रार्द्धशेखरां ॥ पीतभूषणभूषां
गीं स्वर्णसिंहासने स्थितां ॥१९॥ एवं ध्यात्वा तु देवेशीं प्रातःसं
ध्यां समाचरेत् ॥ मंत्रसंध्यां विना मंत्रं कोटिकोटि जपेन्न त
त् ॥२०॥ न भवेन्नोरिसिद्धाद्यैर्मंत्रसिद्धिः कुमारक ॥ त्रिकाल
माचरेत्संध्यामुपस्थानं तथैव च ॥२१॥ सहस्रं च जपेन्नित्यं

सिद्धिः षण्मासगो भवेत् ॥ पूर्वोक्तविधिवत्संध्यां कृत्वा चाष्टोत्त
रं जपेत् ॥ २२ ॥ यं यं वापि स्मरेन्पुत्र तं तमाप्नोति निश्चितं ॥ संध्या
मंत्रेषु सर्वेषु अंगमेव कुमारक ॥ २३ ॥ न प्रसिद्धं सांगहीनं त
स्मात्संध्यां समाचरेत् ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ इति श्रीषड्विद्यागमे सां
ख्यायन तंत्रे ईश्वरकार्तिकेयसंवादे संध्याविधिर्नाम चतु
र्थः पटलः ॥ ४ ॥ ॥ ॥ क्रौंचभेदन उवाच ॥ ॥ नमस्ते स्तु
जगन्नाथ नमस्ते वृत्तिविग्रह ॥ एकाक्षरी महामंत्रं बगला
ख्यं महाप्रभो ॥ १ ॥ श्रीईश्वर उवाच ॥ ॥ तत्र देकाक्षरी मंत्रं १
तत्र मंत्रेषु जीवनं ॥ उत्तमं बीजयुक्तं च मंत्रं सर्वार्थसाधनं ॥
२ ॥ नानामंत्रेषु मंत्रं वा बीजाख्यं सर्वसिद्धिदं ॥ निर्बीजमेव

निर्वीर्यं शिवस्य वचनं यथा ॥ ३ ॥ तद्बीजोद्धारमनघं सर्वसि
द्धिप्रदायकं ॥ योजनं च प्रयोगं च वक्ष्येहं तव पुत्रक ॥ ४ ॥ सांत
वांत समायुक्तं चतुर्थस्वरसंयुतं ॥ रेफाक्रांतं बिंदुयुक्तं ब्रह्मा
स्त्रैकाक्षरी मनुः ॥ ५ ॥ ब्रह्मा ऋषिश्च छंदोयं गायत्री समुदा
हृतं ॥ देवता बगला नाम शक्तिश्चिन्मयरूपिणी ॥ ६ ॥ लं बीजं
ह्रीं च शक्तिः स्वरां कीलकमुदाहृतं ॥ न्यासं विद्यां प्रवक्ष्यामि
मंत्रसिद्धिकरं नृणां ॥ ७ ॥ भूतशुद्धिं भूतशुद्धिं च मातृकाद्वि
तयं न्यसेत् ॥ मंत्राक्षरेण विन्यस्य तद्विधिं शृणु पुत्रक ॥ ८ ॥
नेत्र घ्राण पुनः पंच नव पंचदशाक्षरं ॥ विन्यसेद्गुलात्रि
श्च षडंगेषु तथैव च ॥ ९ ॥ वक्ष्येहं पंजरन्यासं मंत्रसिद्धिकरं

न्नणां ॥ बगला पूर्वतो रक्षेदाग्नेयां च गदाधरी ॥१०॥ पीतांबरी
दक्षिणे च स्तंभिनी चैव नैर्ऋते ॥ जिह्वाकीलिन्यतो रक्षेत्प
श्चिमे सर्वदा मयि ॥११॥ वायव्ये च मदोन्मत्ता कौबेरे च त्रिशू
लिनी ॥ ब्रह्मास्त्रदेवता पातु पाताले स्तब्धमातृका ॥१२॥ ऊ
र्ध्वं रक्षेन्महादेवी जिह्वास्तंभनकारिणी ॥ एवं दश दिशो
रक्षेद्बगला सर्वसिद्धिदा ॥१३॥ एवं न्यासविधिं कृत्वा यत्किं
चिज्जपमाचरेत् ॥ तस्याः संस्मरणादेव शत्रूणां स्तंभनं भ
वेत् ॥१४॥ सर्वन्यासविधिं कृत्वा बगलामातृकां न्यसेत् ॥ १०
तन्मातृकाविधिं वक्ष्ये सारात्सारतरं तथा ॥१५॥ नारं च मातृ
कावर्णं बगलाबीजमेव च ॥ नमो तेन च विन्यस्य मातृका

स्थानगोऽनघ ॥१६॥ ध्यानेन मंत्रसिद्धिः स्याद्ध्यानं सर्वार्थसा
धनं ॥ ध्यानं विना न भवेन्मूको सिद्धमंत्रोपि पूजक ॥१७॥ वादी
मूकति रंकति क्षितिपतिर्वैश्वानरः शीतति क्रोधी शाम्यति म
दुर्जनः सुजनति क्षिप्रानुगः खंजति ॥ गर्वी खर्वति सर्ववि
च्च जडति त्वद्यंत्रिणा यंत्रितः श्रीविद्ये बगलामुखि प्रतिदि
नं कल्याणि तुभ्यं नमः ॥१८॥ एवं ध्यात्वा जपेन्मंत्रं तत्त्वसंख्यं
बुद्धिमान् ॥ गुडोदकेन संतर्प्य तद्दशांशं कुमारक ॥१९॥ त्रि
कोणकुंडे कुंडे या इष्टां निम्नोन्नते भुजे ॥ हयारिकुसुमैर्नै
व स्वरक्तेनाज्यसंयुत ॥२०॥ ब्राह्मणान्भोजयेत्पश्चात्तत्संख्या
तु युग्मकं ॥ मंत्रसिद्धिर्भवेत्तुत्र नान्यथा शिवभाषणं ॥२१॥

वाममार्गक्रमेणैव वामामभ्यर्च्य पुष्पिणीं ॥ मंत्रसिद्धिकरं चै-
व सर्वदा रिपुनाशनं ॥२२॥ परमंत्रप्रयोगेषु नानाचेटक-
कृत्रिमैः ॥ स द्युः स्तंभनं विद्याच वशगला चन संशयः ॥२३॥ ७
॥ ॥१०॥ इति श्रीषड्विद्यागमे साख्यायन तंत्रे ईश्वरक्रौंच-
भेदन संवादे एकाक्षर मंत्रोद्धासे नाम पंचमः पटलः ॥५॥
॥ ॥ ॥ ॥ क्रौंचभेदन उवाच ॥ नमस्ते योगिसंसेव्य
नमः कारुणिकोत्तम ॥ एकाक्षरी महामंत्र प्रयोगं वद शंक-
र ॥१॥ श्रीईश्वर उवाच ॥ उत्तमं कुंडहोमं च स्थंडिलं
चैव मध्यमं ॥ स्थंडिलेन विनाहोमं निष्फलं भवति ध्रुवं ॥२॥ ११
षट्कोणं चाष्टकोणं च चतुःकोणं कुमारक ॥ त्रिविधं स्थंडिलं

चैव वक्ष्येऽहं कर्मसादरं ॥३॥ लक्ष्मीशांतिस्तथा पुष्टिर्विद्या विघ्ननि-
वारणे ॥ चतुरस्रे कुंडे तंत्रविस्तरिशोधिते ॥४॥ वशीकरणसं-
मोहे वाणिज्ये द्रव्यसंग्रहे ॥ कीर्तिकाम स्तु जुहुयाद् भगाकार स्तु
कुंडके ॥५॥ दर्शौद्वियस्तंभनेषु दिव्ये गर्भे स्तथैव च ॥ त्रिकोण
कुंडे जुहुयाद् गुरुमार्गेण बुद्धिमान् ॥६॥ विद्वेषणेषु जुहुया
द्वर्तुलं कुंडमध्यगो ॥ उच्चाटणेषु जुहुयात्सद्धोणाख्ये चकुंडके
॥७॥ मारणे चाष्टकोणेषु तत्तत्कर्मानुसारतः ॥ तत्तद्द्रव्येण जुहु-
यात्तत्तद्धृशो क्रमेव च ॥८॥ वक्ष्येऽहं स्थंडिले होमं षट्कर्म सकु-
मारक ॥ जुहुयाच्छांतिवश्येषु स्थंडिले चतुरस्रके ॥९॥ विद्वे-
षणे स्तंभने च जुहुयादष्टकोणके ॥ मारणोच्चाटने पुत्रष

कोणेषु विधीयते ॥१०॥ प्रादेशमात्र होमे च आरत्नीक सहस्र
के ॥ हस्तं चायुत होमेषु द्विहस्तं लक्षहोमके ॥११॥ गुणहस्तं कोटि
होमे कुंडं निम्नोन्नतं स्मृतं ॥ स्थंडिलस्य च वक्ष्यामि तां त्रिकोणकं
च लक्षणं ॥१२॥ अरत्निहस्तमात्रं च द्वारत्निं च द्विहस्तके ॥ शतं स
हस्रमयुतं लक्षहोमेषु यत्क्रमः ॥१३॥ सर्वत्रैवोन्नतं पुत्र प्रादे
शं स्थंडिलं क्रमं ॥ लक्षणं स्थंडिले कुंडे नज्ञात्वा निष्फलं कृतं
॥१४॥ शांतिवश्यस्तंभनानि विद्वेषोच्चाटने ततः ॥ मारणांता १२
नि शंसंति षट्कर्माणि मनीषिणः ॥१५॥ नानारोगैः कृत्रिमै
८ श्च नानाचेष्टकैमेव च ॥ विषभूतप्रयोगेषु नीरसः शांतिमेव
च ॥१६॥ वश्यं जनानां सर्वेषां वोत्सन्यं हे द्रुतं स्मृतं ॥ स्तंभनं

रोधनं पुत्र सर्वकर्मस्मृ निश्चितं ॥१७॥ मैत्रस्य कलहोत्य त्रिवि
द्वेषणमुदाहृतं ॥ चलबुद्धिभ्रमेणोक्त उच्चाटनमिदं भुवि ॥
१८॥ प्राणिनां प्राणहरणं मारणं समुदाहृतं ॥ प्रत्येकमेषां व
क्ष्यामि होमयोगं स्मृ निश्चितं ॥१९॥ दूर्वा होमं त्रिमधुकं गुडु
च्यादयुतं त्रयं ॥ रोगकृत्यग्रहादिभ्यः सद्यः शांतिकरं भवेत् ॥
॥२०॥ शांमे त्रिकुसुमै राज्य पूतं वाणायुतं तथा ॥ गुडुचा निज्ञि
काले च वश्यं संमोहनं भवेत् ॥२१॥ बिजीतकस्यामिद्विवाक
रंजै वृक्षमेव वा ॥ नेत्रायुतं हुनेत्सुत्र स्तंभनं परमं मतं ॥२२॥
निंबार्कपत्रहोमेन निंबतैलै स्मृ मिश्रितं ॥ नेत्रायुतेन वि
द्वेषं भवेत्पाषाणयोरपि ॥२३॥ उलूककाकयोः पत्रैर्बाणा

युतमखंडधीः ॥ ऊं ऊं यान्नगन्नतोशत्रौ श्रौमेतञ्जादनं स्मृतं ॥
॥२४॥ तिलतैलेन संसिक्तं शाल्मलीकुसुमं तथा ॥ लक्ष्मेकेऽदु
नेद्वात्री प्रेतागतो प्रेतकाननैः ॥२५॥ नग्नं प्रेतमुखं त्रौमे प्रेतका
ष्ठे च बुद्धिमान् ॥ मर्कटस्य हृता श्रोवमारणेञ्जवति ध्रुवं ॥२६॥
॥२७॥ ॥ ॥ इति श्रीषड्विद्यागमे सांख्यायनतंत्रे षष्ठःप
टलः ॥६॥ ॥ ॥ क्रौंचभेदन उवाच ॥ महापातुप
ताक्रांत नमः पन्नगभूषण ॥ षट्त्रिंशदक्षरी विद्या बगला
याश्च मे वद ॥१॥ श्री ईश्वर उवाच ॥ मंत्रोद्धारं प्रवक्ष्या
मि पुरश्चरणलक्षणं ॥ प्रयोगं चैव संहारं सांगं वच्मि पुत्र
क ॥२॥ तारं च बगला बीजं बगला पदमुद्धरेत् ॥ मुखीति पद १३

मुच्चार्य सर्वशत्रूंस्ततो वदेत् ॥३॥ दुष्टानां पदमुच्चार्य वाचंमुख
पदं वदेत् ॥ स्तंभयेति पदं चोक्त्वा जिह्वां कीलयमुच्चरेत् ॥४॥ बु
वि द्धिं नाशं ततोच्चार्य नाशाय पदं वदेत् ॥ ह्रीं मायां ततोच्चार्य नोऽनाशयेति
प्रणवं च ततोच्चरेत् ॥५॥ वह्निजायां समुच्चार्य एवं मंत्रं समु
द्धरेत् ॥ षट्त्रिंशदक्षरं मंत्रं मंत्रराजमिदं शुवि ॥६॥ न्यासविधिं
प्रवक्ष्यामि सर्वसिद्धिकरं परं ॥ बगलामातृकाचादौ कामतं
त्रेय वाग्भवं ॥७॥ श्रीमाया मातृकां चैव बगलापंचकं न्यसेत्
लघुषोढां च विन्यस्य सर्वमंत्रेष्वयं क्रमः ॥८॥ ध्यानं यत्नात्
वक्ष्यामि ध्यानं सर्वार्थसिद्धिदं ॥ आदौ मध्ये तथा चांते ध्या
नं सर्वार्थसिद्धिदं ॥९॥ चतुर्भुजां त्रिनयनां कमलासनसं

स्थितां ॥ त्रिशूलं पानपात्रं च गदां जिह्वां च बिभ्रतीं ॥ १० ॥ बिंबो-
ष्ठीं कंबुकंठीं च सम पीन पयोधरां ॥ पीतांबरां मदाघूर्णां ध्या-
येद्ब्रह्मास्त्रदेवतां ॥ ११ ॥ नारदो ऋषिरेवात्र अनुष्टुप् छंद एव
च ॥ देवता बगलानाम स्तंभनाख्या च चिन्मयी ॥ १२ ॥ लं बीजं चै-
व ह्रीं शक्तिः रं कीलकमुदाहृतं ॥ शत्रूणां स्तंभनार्थं च जपेद्य-
विधिपूर्वकं ॥ १३ ॥ संकल्पपूर्वकं मंत्रं कौलाचारक्रमेण वै
पृथ्वीलक्षं जपेन्मंत्रं न्यास ध्यान समन्वितं ॥ १३ ॥ तर्पयेत्तद्दशां-
शं च हेतु संमिश्र वारिणा ॥ जुहुयाद्बिल्वकुसुमैस्तद्दशांशं वै
सुबुद्धिमान् ॥ १४ ॥ ब्राह्मणान्भोजयेत्पुत्र तद्दशांशं घृतप्लु-
तं ॥ तर्पणे तर्पयामीति स्वाहांतं होममाचरेत् ॥ १५ ॥ पूजां जे- १४

कालिकीं नित्यं जप तर्पणमेव च ॥ होमे ब्राह्मण भुक्तिश्च पुर-
चरणमुच्यते ॥ १६ ॥ पुरश्चर्यां विना मंत्रं न प्रसिध्यति भूतले
॥ एवं साधितमंत्रेण षट्प्रयोगान्समाचरेत् ॥ १७ ॥ शांत्यार्थं जु-
याच्छालि सक्तु राज्यसमन्वितं ॥ गुणायुतं चामलक प्रमाणं क्षौ-
चन्नेदन ॥ १८ ॥ वशीकरणकार्येषु बिल्वपत्रं घृतप्लुतं ॥ गुणा-
युतं हुनेद्धीमान्कुंडे पूर्वोक्त आदरात् ॥ १९ ॥ स्तंभनेषु हुनेद्धीमा-
न्नालकं घृतसंयुतं ॥ बदरीफलमात्रं तु गुणायुतमनन्यधीः
॥ २० ॥ विद्वेषणे तु जुहुयात्पत्रैर्निंबार्कसंभवैः ॥ रात्रौ वेदायु-
घ२ तं धीमान्सद्यो विद्वेषणं भवेत् ॥ २१ ॥ राजीलवणसंयुक्तं वाणा-
घउ युतमनन्यधीः ॥ सत्यमुच्चाटनं चापि ध्रुवकर्मादियोरपि ॥

॥२२॥ तिलतैलेन संयुक्तं माषहोमं गुणायुतं ॥ प्रेताग्नौ प्रेतका
ष्ठेच उड्डयात्प्रेतकानने ॥२३॥ सोमवारे निशायां नग्नो उड्डयात्प्रे
तउन्मुखं ॥ सद्यो मारणमाप्नोति मृत्युकं तु सदृशो पिवा ॥२४॥
॥७॥ ७॥ ॥इति श्रीषड्डियागमे सांख्यायनतंत्रे सप्तमः प
टलः ॥७॥ ७॥ ७॥ श्रीवज्रदन्त उवाच ॥ ॥नमः कौलागमा
चार्य वेदवेदांग सुशासन ॥ वेगलामंत्रराजस्य प्रयोगं वदतु
कर ॥१॥ ॥श्री ईश्वर उवाच ॥ ॥राजीवलवणमादाय मूलमं
त्रेण पुत्रक ॥ ग्रस्तं कृत्वा साध्यनामं उड्डयाद युगे निशि ॥२॥
नानारोगहरं चैव नानाभूतनिकृन्तनं ॥ नानाकृत्रिमनाशं
च भवेत्सत्यं न संशयः ॥३॥ हरिद्राखंड होमेन अयुतेन कुमार
क ॥ वशीकरणसंमोहं भवेच्छंकर भाषणे ॥४॥ तैलकेन द १५

ने द्वात्रौ नेत्रायुतमनन्यधीः ॥ नानाकोन्ननमार्गेषु सत्यमे
कं न संशयः ॥५॥ खरस्य रक्तमादाय ज्ञातिकर्मविरोधिनां ॥
निंबार्कपत्रमादाय प्रत्येकं नाम संलिखेत् ॥६॥ प्रेताग्नौ प्रेत द
काष्ठेन नग्नेच प्रेतादि उड्डयेत् ॥ ७ नेत्रे ग्रवने धीमान् अ
युताद्वेषकारकं ॥८॥ अनाथस्य चिताराज्ञो नाचुप्रति कृतिं
लिखेत् ॥ हृदये नाममालिख्य मारयेति ललाटके ॥
दह युग्मं लिखेद्द्वौ ऊर्वौ भस्मीकुरु द्वयं ॥ ९ वं च विलिखे
त्सम्यक्स्पष्टतो वर्णमादरात् ॥१०॥ ताडयेद्धृदयामंत्री चाग
मे ष्टोत्तरं जपन् ॥ तद्भस्मं संग्रहेद्धीमान्गोपयेन्न गराद्बहिः
॥१०॥ पुनर्जोमनिशाकाले मंत्रयेन्मूलमंत्रतः ॥ अष्टोत्तर

सहस्रं च शत्रुमूर्ध्नि विनिक्षिपेत् ॥११॥ सशत्रुः सप्तरात्रेण
म्रियते नात्र संशयः ॥ उष्ट्रारूढ रिपुं ध्यात्वा गृहे यंत्रं तेन मं
त्रयेत् ॥१२॥ निक्षिपेत्सप्तरात्रे तु सप्तधा मंत्रितं त्रिधा ॥ नू
च्चाटनं भवेच्छीघ्रं शिवस्य वचनं यथा ॥१३॥ प्रणवं स्मनवी
आह्वं बगला मंत्रराजया ॥ सहस्रं मंत्रयेद्रात्रौ रात्रौ नुग्रे
न भौमके ॥१४॥ खाने पाने च तद्भस्म दातव्यं शत्रुमंडले ॥ वा
क्पाणि पादपायुश्च श्रोत्रं नेत्रं मतिस्तथा ॥१५॥ स्तंभनं च भ
वेच्छीघ्रं बृहस्पतिसमोपि वा ॥ किं पुनर्मानवादीनां स्कगमं
क्रौंचभेदन ॥१६॥ स्कंद प्रयोजनैः पुत्र न कर्तव्यं कदाचन ॥
अज्ञानात्कुरुते यस्तु देवताशापमाप्नुयात् ॥१७॥ प्रसौ कृता

वैरिनामं विलिखेत्ताडपत्रके ॥ निशाकाले चार्कवारे निर्द
द्दीपवह्निना ॥१८॥ कुबेरसदृशः श्रीमान्मासमात्रेण पुत्रके ॥
मंदबुद्धिर्दरिद्रोपि जायते नु विनिश्चयं ॥१९॥ चितिवस्त्रं न
वौ ग्राह्यं तदंगारं नवौ पुनः ॥ चितिकाष्ठं नवौ ग्राह्यं नवौ कुर्या
त्स ल्लेखिनीं ॥२०॥ नवौ रात्रौ च संलिख्य रिपोर्नाम च तत्पटे ॥
वेष्टयेद्बगलाबीजं मूलमंत्रं ततो परि ॥२१॥ वह्निबीजेन सं
वेष्ट्य वेष्टयेज्जीवनाम नुः ॥ गद्धस्त्रं गुलिकीकृत्वा वेष्टयेत्सग
रज्जुना ॥२२॥ स्थापयेच्चक्रवाटेषु निशि भौमेन वा चिते ॥ प्रा
देशागर्ते कृत्वा तु श्मशाने च सुबुद्धिमान् ॥२३॥ रवौ रात्रौ
च निक्षिप्य पूजयेद्भस्ममादरात् ॥ तत्र नग्नो जपं कुर्या

दयुतं मूलविधया ॥२४॥ मंदाग्निर्मंदबुद्धिश्च नेत्रश्रोत्रे चमं
दता ॥ पाणिपादौ च मंदत्वं निर्वीर्यो जायते ध्रुवं ॥२५॥ एवं रो
गसमायुक्तो मंडलाद्विपुनात्रानं ॥ चंद्रप्रस्तारमंत्रेण द्रुव्यत
र्पणमाचरेत् ॥२६॥ त्रागेस हस्तमयुतं कोद्धुं लाघवगौयवा
त् ॥ तत्तर्पणास्सवं पीत्वा प्रयोगं शांतिमाप्नुयात् ॥२७॥ मुमुक्षु
भिर्न कर्त्तव्या परपीडा कदाचन ॥ प्राणैः कंठगतैः कुर्यात्स्वश्रा
त्मरक्षामाचरेत् ॥२८॥ ॥७४॥ ॥ इति श्रीषड्विद्यागमे सां
ख्यायनतंत्रे ईश्वरक्रौंचभेदनसंवादे मंत्रराजप्रयोगो ना १७
म अष्टमः पटलः ॥ ॥७॥ ॥७॥ ॥ क्रौंचभेदन उवाच ॥ ॥
नमो रुद्रमंत्रागमकोविदाय श्रीनीलकंठाय नमो नमस्ते ॥

एतन्मनोर्यंत्रमखंडतेज प्रयोगमूलं वद चंद्रचूड ॥१॥ ॥ श्री
ईश्वर उवाच ॥ ॥ मंत्रप्रयोगं यमन्त्रास्सनेक लौ यंत्रप्रयोग
यमिनां च दुर्लभं ॥ यंत्रप्रयोगं यतयस्तु कुर्वंति यज्ञादिगो वि
प्रयतेश्वरक्षणे ॥२॥ बिंदुत्रिकोणवृत्तं च अष्टकोणं तदो परि ॥
तदोपरि लिखेत्सुत्र षट्कोणं वृत्तमादरात् ॥३॥ तदो परि लिखे
तू त्सम्यग्भूपुरं चैवमादरात् ॥ बिंदुमध्ये लिखेद्बीजं बगलायाश्च
पुत्रक ॥४॥ साध्यं तद्बीजगर्भस्थं कुर्यात्सम्यक्सुबुद्धिमान् ॥
तद्बीजं तु लिखेत्कोणत्रितये षु त्रिधा त्रिधा ॥५॥ अष्टपत्रेषु
विलिखेद्गायत्रीं बगलाह्वयां ॥ षट्कोणेषु न्यसं लिख्य विद्यां
द्विन्नादक्षरीं ॥६॥ वृत्ते च विलिखेत्पुत्र पंचाशद्वर्णमादरा

तं ॥ भूपुरे षु च संलिख्य प्राणस्थापनगं मनुः ॥७॥ रजते स्वर्ण
पट्टे वा प्रादेशे चतुरस्रके ॥ लेखिन्या स्वर्णमय्या च लिखेद्भा
र्गववासरे ॥८॥ पूजायंत्रमिमं पुत्र पूजनात्सर्वसिद्धिदं ॥ तत्पू
जनविधिं वक्ष्ये मुनिगुह्यं सुपावनं ॥९॥ मूलमंत्रेण संपूज्य
उपचारैश्च षोडशैः ॥ त्रुडुप्रदेशजा दूर्वा निर्मलाश्च सुकोम
लाः ॥१०॥ संगृह्य क्षालयेत्सम्यक् मंत्रराजेन पुत्रक ॥ मंत्रांते चर्म
नैः पूर्वं निक्षिपेद्दूर्वामादरात् ॥११॥ एवं भूतसहस्रं च पूजयेद्य
दिने दिने ॥ मंडलाद्याद्यायः सर्वे मुच्यंते कृत्रिमादयः ॥१२॥ भू १८
तप्रेतपिशाचाद्याः क्रूराः खेचरभूचराः ॥ पूजायां नाशमा
यांति शिवस्य वचनं यथा ॥१३॥ अर्चयेत्सूर्यवद्यंत्रमुपचा
रैः षोडशैः ॥ संग्रहेद्द्रुक्कुसुमं हयारेश्च सुनिर्मलं ॥१४॥

तेन पूजा प्रकर्तव्या पूर्ववन्मंडलं सुधीः ॥ संमोहनं च वश्यं च
द्रव्यलाभं च वेध्रुवं ॥१५॥ विजीतकोद्भवं पुष्पमानयेद्भौमवा
सरे ॥ पूजयेत्पूर्ववत्पुत्र नानारक्तजनकर्मणि ॥१६॥ निंबा
र्ककुसुमं वाथ पत्रं वाथ कुमारक ॥ पूर्ववत्पूजयेन्मंत्रैः स
द्यो विद्वेषणं भवेत् ॥१७॥ धुत्तूरकुसुमेनैव पूर्ववत्पूजये
त्सुत ॥ उच्चाटनं भवेत्सत्यं नान्यथा शिवभाषणं ॥१८॥ वि
षतिंदुकपुष्पेण पूर्ववत्सम्यगर्चयेत् ॥ स चोन्मादानमाप्नो
ति म्लेच्छसदृशो रिपुः ॥१९॥ नयामंगकुसुमेनैव पूर्ववत्पूजयेन्न
रः ॥ पुत्रवान्जायते लोके वेदशास्त्रार्थकोविदः ॥२०॥ पालाश
कुसुमेनैव पूजयेत्सूर्यवन्नरः ॥ सद्यो मंदो भवेद्वाग्मी लभे

त्सर्वदृतां स्कन॥२१॥ पूर्ववत्पूजयेत्तत्र अशोककुसुमेन च॥
दीप्तितां चलभे कन्या सा तु पुत्रवती भवेत्॥२२॥ तुलसीमंज
रीभिश्च पूर्ववत्पूजयेन्नरः॥ ज्ञानं न किंचवै राज्यं लभते चा
परैरपि॥२३॥ नैद्यावर्त्तेन संपूज्य वातरोगं व्यपोहति॥ मल्लि
का कुसुमेनैव पूजये ज्वरशांतये॥२४॥ कुसुमैश्चंपकैरर्चा
द्धीत ज्वरनिवारणं॥ अर्चयेज्जातिकुसुमैर्महारोगं विन
श्यति॥२५॥ वन्ध्यैश्च मल्लिकापुष्पैर्निक्षेपं लभते ध्रुवं॥ केत
कीकुसुमेनार्च्य धनवान् जायते ध्रुवं॥२६॥ एवं च पूजये
द्यंत्रं न जपैर्न च होमकैः॥ प्रयोगसिद्धिर्भवति बगलायाः १९
प्रसादतः॥२७॥ ॥७॥ ॥इति श्रीषड्विद्यागमे सांयनतंत्रे नव ख्या

३८

मः पटलः॥९॥ ॥७४॥ ॥क्रौंचभेदन उवाच॥ ॥अष्टमूर्त्तिर्म
हामूर्त्ते नमस्ते चंद्रशेखर॥ वद प्रयोगं मंत्रस्य लेपनं क्रममा
दरात्॥१॥ श्रीईश्वर उवाच॥ ॥पूर्वोक्तं यंत्रमालिख्य प्राण
स्थापनपूर्वकं॥ अर्चयेदुपचारेण चंदनेन विलेपयेत्॥२॥
बाणायुतं जपेद्धीमान्नित्यं पूजासमन्वितं॥ राज्यसिद्धिर्भ
वेत्सत्यं मयत्नेन कुमारक॥३॥ कस्तूरीलेपनं कुर्यात्सम्य
गर्चितयंत्रके॥ नित्यं बाणसहस्रं च न्यासध्यानसमन्वि
तं॥४॥ मंडलद्वययोगेन रोगहृत्यग्रहादयः॥ तत्क्षणान्ना
शमायांति तमः सूर्योदये यथा॥५॥ प्रतिंचाईपलै नित्यं
लेपयेद्यंत्रमादरात्॥ जपं कुर्यात्पूर्ववच्च मासैवामंडले

३९

तुवा ॥६॥ वशीकरणसंमोहनद्व्यसंग्रहमेवच ॥ भवत्येवन
संदेहो नात्र कार्या विचारणा ॥७॥ हरिद्रा तालकं चैव अर्क
क्षीरेण मर्दितं ॥ त्रिकालं लेपयेन्नित्यं त्रिसहस्रं जपेत्सुधीः
॥८॥ पञ्चस्तंभनमाप्नोति कुर्णाक्षिर्वा कम्पते रुकवा ॥ मंदु
लोंनगरेग्राममेरणसंमोहमेवुच ॥९॥ सर्षपात्रिकटुश्चै
व दुग्धवस्त्रार्कसंभवैः ॥ खलचेनमुर्दयेत्सम्यग्यत्रे लेप
नमाचरेत् ॥१०॥ कृत्वाथो मंडलं चैव षट्सहस्रं जपेद्दि
ने ॥ विद्वेषणं भवेच्छीघ्रं शिवस्य वचनं यथा ॥११॥ धुत्तू
र तिंदुकबीजं तालकेन समन्वितं ॥ निंबपत्र द्रवेणैव म
र्दयेल्लेपयेत्त्रिधा ॥१२॥ एवं मासप्रयोगेण नगरे ग्राम २०

मेवच ॥ रणं च राजगेहं वा स्त्रीप्रमुखाटनं भवेत् ॥१३॥ प्रेता
न्नं प्रेतजस्नं च प्रेतांगारं समं समं ॥ अर्कवज्रमयं क्षीरं स्व
र्पेणैवतु मर्दयेत् ॥१४॥ त्रिकालं लेपनं कुर्यात्संतपेद्दीपय
ष्टिना ॥ नित्यं कृत्वा सहस्रं च मंत्रराजमिमं जपेत् ॥१५॥ प
क्षान्मारणमाप्नोति नात्र कार्या विचारणा ॥ अथवा निंब
तैलेन तद्वत्कृत्वा तु मारणं ॥१६॥ तिलतैलेन संयुक्तं मर्दयि
त्वा मादरात् ॥ यंत्रस्य लेपनं कुर्यात्त्रिकालं मूलविद्यया
॥१७॥ तस्से पेद्दीपशिखया पक्षमेकं कुमारकं ॥ मारणं च
भवेत्सत्यं नात्र कार्या विचारणा ॥१८॥ वज्रक्षीरं त्रिकाले
तु पूर्ववल्लेपनेन च ॥ ता पज्वरेण पीडास्यात्स पमासाद्रि

पुमारणं ॥१९॥ पूर्ववल्लेपनं चैव जपसंतर्पणं तथा ॥ त्रिसप्त
दिनमात्रेण मारणं चौरवैरिणः ॥२०॥ धुत्तूरद्रवसंयुक्तेन
मर्दयेत्सर्षपं तथा ॥ उपलेपनयोगः पुत्र गुल्मरोगी भवेद्रिपुः
॥२१॥ निंबपत्रद्रवं चैव विषकंटकजं तथा ॥ विषतिंदुक
जं चैव त्रिविधं च समं समं ॥२२॥ त्रिकाललेपनं कृत्वा ष
ट्सहस्रं मनुं जपेत् ॥ पक्षाद्वा द्वादशाहेन मारणं चैन
संशयः ॥२३॥ मर्दयेदारनालेन मरीचं त्रिफलं तथा ॥ गुडू४
त्रिकाले लेपनं कुर्यात्त्रिकाले जपमाचरेत् ॥२४॥ करपा २१
ददहेनैव मंडलाच्छत्रुमारणं ॥ गोमये लेपनं तद्वद्गुल्म
रोगी भवेद्रिपुः ॥२५॥ गोमूत्रं छागमूत्रं च मिश्रितं पूर्व

वत्तथा ॥ पैत्यरोगी भवेच्छत्रुरधो मंडलमात्रतः ॥२६॥
लेपनं छागरक्तेन भ्रांतचित्तो भवेद्ध्रुवं ॥ मत्कुणस्य
च रक्तेन गुल्मादिर्जायते रिपुः ॥२७॥ ॥७॥ इति श्री
षड्विद्यागमे सांख्यायनतंत्रे ईश्वरस्कंदसंवादे य
त्रलेपनप्रकारो नाम दशमः पटलः ॥ ॥१०॥ ॥७॥ क्रौं
चभेदन उवाच ॥ ॥ नमस्तो मुनिसंसेव्य नमः पन्न
गभूषण ॥ तर्पणेन प्रयोगं च वद मे करुणाकर ॥१॥ श्री
ईश्वर उवाच ॥ ॥ पूजयेद्यंत्रराजं च उपचारैश्च षोडशैः
तद्यंत्रोपरि संतर्प्य तत्तर्पणविधिं शृणु ॥२॥ गुडोदकेन स्नाप
नं च कुर्यात्त्रिचायुतं तथा ॥ शांतिरुत्पद्यते शीघ्रं नात्र कार्या

विचारणा ॥३॥ द्रव्येण तर्पणं कुर्यात्सर्वसंख्यासु बुद्धिमा
न् ॥ वश्यं संमोहनं चैव भवेत्तर्पणयोगतः ॥४॥ मोहिनीद्र
व्यसंमिश्रं जलेनैव तु तर्पणं ॥ नेत्रायुतप्रमाणेन जिह्वास्तं
भनमाप्नुयात् ॥५॥ गतिगर्भं च वाग्वाणी गात्रस्तोत्रं तथा
बकं ॥ बुद्धिर्नूर्णा च निद्रा च स्तंभनं च भवेद्ध्रुवं ॥६॥ नि
र्वार्कपत्रद्रव्यैश्च मिश्रितं कूपवारिणा ॥ पंचायुतं तर्पणेन
सद्यो विद्वेषणं भवेत् ॥७॥ वज्रार्कक्षीरमिश्रं च क्षीरं भस्म त
र्पणेन च ॥ उच्चाटनं भवेच्छत्रोरयुतत्रयमादरात् ॥८॥ पि
तान्नं प्रेतभस्मं च प्रेतांगारं चपुत्रकं ॥ समं समं गरं चैव ज २२
लेनैव तु मिश्रितं ॥९॥ निशायुतं तर्पणेन पक्षाद्रिपुविना

शनं ॥ हयारिपत्रजद्रावैर्मिश्रितं मारणं भवेत् ॥१०॥ कर्पू
रमिश्रितेतोयैः पंचाशच्छतमादरात् ॥ नित्यं च तर्पयेद्धीमा
न्मासमेकमतंद्रितः ॥११॥ पुराणज्वरमत्युग्रं पैत्यरोगं विन
श्यति ॥ चंदनाभस्ततर्पणेन तापं कुष्टिमजं हरेत् ॥१२॥ कस्तू
रीमिश्रितैस्तोयै राज्यलाभो भवेद्ध्रुवं ॥ गोदुग्ध द्रव्यं तर्प्पणेन
द्रव्यलाभो भवेद्ध्रुवं ॥१३॥ पश्चात्तर्प्पणमंत्रेषु संयुतं ऋषि
संश्रयात् ॥ कुबेरस्य हृदंत्रं श्रीमान् जायते नात्र संशयः ॥
१४॥ माध्वीद्रव्येण संमिश्रं पूजिते त्र्यु डुवारिणा ॥ तत्वायु
तं तर्प्पणेन लक्ष्मीवान् जायते ध्रुवं ॥१५॥ गोक्षीरतर्पणेनैव
ईप्सितं सिद्धिमाप्नुयात् ॥ तक्रेण तर्प्पणं चैव पैत्यरोगं व्य

पोहति ॥१६॥ आरनालेन संतर्प्य जलदोषं च शाम्यति ॥ हरि
द्रांभेन संतर्प्पणेन स्त्रीणामाकर्षणं भवेत् ॥१७॥ श्यामेन कुंकुमे
नैव वासितं जलतर्प्पणं ॥ पुत्रवान् जायते मर्त्यो युते नार्व्य न
संशयः ॥१८॥ रंभाफलं च गोक्षीरं शर्करा च समं समं ॥ पला
ष्टकं च प्रत्येकं मिश्रितं जलतर्पणं ॥१९॥ मंत्रसिद्धिर्ज्ञानसि
द्धिर्भक्तिर्वैराग्यमेव च ॥ भ्रममज्ञानं व्यपोहेत नान्यथा शिव
भाषणं ॥२०॥ छागरक्तेन संमिश्रं च चिंतिजलतर्पणात् ॥ मूक
त्वं कुरुते पक्षाद्रिपुसंघाननेकशः ॥२२॥ जलेन मिश्रितं पुत्र
शोणितं विदुराहजं ॥ चिदायुतं तर्प्पणेन उन्मादी जायते रिपुः २३
॥२३॥ काकरक्तेन संमिश्रं तर्प्पणं तु द्रवारिणा ॥ जातिभ्रष्टो

भवेच्छत्रुः सज्जनैर्निंदितो भवेत् ॥२४॥ उलूकरक्तसंमिश्रं वारि
णा तर्प्पणं तथा ॥ नेत्रायुतं भवेच्छत्रुर्नेत्रहीनो न संशयः ॥२५॥
खरक्तेन च संमिश्रं वारिणा तर्प्पणं तथा ॥ व्रणेन म्रियते श
त्रुरयुतद्वययोगतः ॥२६॥ श्वानरक्तेन संमिश्रं वारिणा तर्प्प
णं तथा ॥ श्वानवत्कल्पते शत्रुर्म्रियते चायुतत्रये ॥२७॥ मार्जा
लरक्तसंमिश्रं तर्पणं वारिणा तथा ॥ क्षयरोगी भवेच्छत्रुः षण्मा
सान्म्रियते रिपुः ॥२८॥ जपसंख्या यत्र नोक्ता भवेत्पंचायुतं स
ति ॥ दिनसंख्या यत्र नोक्ता पक्ष एव न संशयः ॥२९॥ ॥ ॥
॥ ॥ इति श्रीषड्विद्यागमे सांख्यायनतंत्रे ईश्वरस्कंदसं
वादे यंत्रोपरि तर्पणप्रयोगो नाम एकादशः पटलः ॥ ॥११॥

॥ ३ ॥ क्रौंचभेदन उवाच ॥ नमस्ते शर्व सर्वेन्द्र नागविनासु
रञ्जन ॥ गायत्रीबगलाख्यां च वद मे करुणाकर ॥ १ ॥ श्री
ईश्वर उवाच ॥ मंत्रोद्धारं प्रवक्ष्यामि मंत्रमाहात्म्यमेव च
॥ पुरश्चर्याप्रयोगं च वक्ष्येऽहं तव पुत्रक ॥ २ ॥ ब्रह्मास्त्राय प
दं चोक्त्वा विद्महे ति ततः परं ॥ स्तंभने ति पदं चोक्त्वा बाणाय
तदनंतरं ॥ ३ ॥ धीमहीति पदं चोक्त्वा तन्नः शक्तिं ततो वदे
त् ॥ बगलापदमुच्चार्य उद्धरेच्च प्रचोदयात् ॥ ४ ॥ गायत्री
बगलानाम्नी चिन्मयी शक्तिरूपिणी ॥ सर्वसिद्धिं प्रदाप
येत् ॥ ब्रह्मा ऋषिश्च छंदोऽपं गायत्री समुदाहृतं ॥ ५ ॥ देवता
बगलनाम्नी ॥ ॐ बीजं शक्ति ह्रीं चैव कीलकं चिद्यहे पदं

॥ ६ ॥ चतुर्लक्षं पुरश्चर्या तद्दशांशं च तर्पणं ॥ हवनं तद्दशांशे
न तावद्ब्राह्मणभोजनं ॥ ७ ॥ न्यासध्यानादिकं सर्वं कुर्यात्त
न्मंत्रराजवत् ॥ प्रयोगानथ वक्ष्यामि गायत्रीबगलाह्वये
॥ ८ ॥ तारादिकं जपेन्मंत्रं स्त्री साध्यं च कुमारक ॥ शान्त्यर्थं
प्रजपेत्पुत्र नारसिंहपूर्वकं ॥ ९ ॥ संमोहनार्थं प्रजपेत्का
मराजपुरःसरं ॥ स्तंभनार्थं जपेत्पुत्र बगलाबीज पूर्व
कं ॥ १० ॥ विद्वेषणार्थं प्रजपेत् हुंकारहृदयपूर्वकं ॥ उच्चाटने
जपेत्पुत्र शक्तिवाराहपूर्वकं ॥ ११ ॥ वाराहशक्तिवाराहस्त
म्भमाया पुरःसरं ॥ प्रजपेन्मंत्रमेतद्धि मारणं भवति ध्रु
वं ॥ १२ ॥ वाग्भवादि जपेन्मंत्रं विद्यासिद्धिर्भविष्यति ॥ बा

लादिप्रजपेन्मंत्रं कन्याकांक्षितमाप्नुयात् ॥१३॥ वाराहबीज
मध्यस्थं गायत्रीं लक्ष्मीमाप्नुयात् ॥ धूलाभोजायते तस्य अ
नायासेन पुत्रक ॥१४॥ श्रीबीजादि जपेत्पुत्र गायत्रीं बगला
हृदयं ॥ कुबेरसदृशः श्रीमान्जायते नात्र संशयः ॥१५॥ ता
र्क्ष्यबीजादि मंत्रं च प्रजपेद्ध्यानपूर्वकं ॥ नानाविषप्रयोगं च
गज्वररोगादिनाशनं ॥१६॥ भैरवं बीजमाद्यं च प्रजपेच्च कुमा
रक ॥ भूतप्रेतपिशाचाद्यास्तत्प्रयोगाद्द्रुपो हति ॥१७॥ जपे
दस्त्रग बीजादि गायत्रीं बगला हृदयं ॥ गोपज्वरं महानागपंचा
मये ल्कौंच भेदन ॥१८॥ जपेच्च वायुबीजादि गायत्रीं बग
ला हृदयं ॥ राजो वा राजपुत्रो वा मरणांतं वशी भवेत् ॥१९॥ २५

महामायादि गायत्रीं प्रजपेद्वगलाहृदयं ॥ क्षिप्रमुच्चाटनं चै
व भवेच्छंकरभाषणं ॥२०॥ अग्निबीजादि गायत्रीं प्रजपे
द्वगलाहृदयं ॥ महतातापसंयुक्तः पश्चाच्छत्रुर्मृतो भवेत् ॥
२१॥ मायादि प्रजपेत्पुत्र गायत्रीं बगलाहृदयं ॥ राजो वा रा
जपुत्रो वा मरणांतं वशो भवेत् ॥२२॥ मुहामायादि गाय
त्रीं प्रजपेद्वगलाहृदयं ॥ वस्त्रसिद्धिर्भवेत्क्षिप्रं त्रिवस्य
च्चंदनं यथा ॥२३॥ मंत्रराजस्य गायत्रीं पादौ द्व्यं च यथा तथा
॥ गायत्रीं च विना मंत्रं न सिध्यति न संशयः ॥२४॥ पुरश्च
रणकालेषु गायत्रीं प्रजपेन्नरः ॥ मूलविद्यादशांशं तं च मं
त्रसिद्धिर्भवेद्ध्रुवं ॥२५॥ त्यक्त्वा तन्मंत्र गायत्रीं यो जपेन्मं

क्रमादुत्तरात् ॥ कोटिकोटिजपेनैव तस्य सिद्धिर्न जायते ॥२६॥
जपसंख्या यत्र नोक्ता लक्षमेकं कुमारक ॥ दिनसंख्या यत्र
नोक्ता पक्षमेकेन संशयः ॥२७॥ गायत्रं बगलानाम्नी बग
लायाश्च जीवनं ॥ मंत्रादौ चाद्यमंत्रांते जपेद् ज्ञानपूर्वकः सुर ॥
॥२८॥ ॥ ॥ ॥ इति श्रीषडाम्नायागमे सांख्यायनतंत्रे ईश्वर
क्रौंचभेदनसंवादे बगलाख्या विद्यागायत्री मंत्रोद्धा
र तत्प्रयोगो नाम द्वादशः पटलः ॥ ॥१२॥ ॥ ॥ क्रौंचभेद
न उवाच ॥ ॥ श्रीखंड श्रीधराधार त्रैलोक्यवर भूषण ॥
सांप्रतं वद देवेश पूजां बगलायाश्च शंकर ॥१॥ श्री ईश्वर उ
वाच ॥ ॥ बिंदुमध्ये च संपूज्य स्वर्णसिंहासनोपरि ॥ चिन्म २६

यीं बगलां देवीं सर्वसिद्धिप्रदायिकां ॥२॥ चतुर्भुजां वा द्विभुजां ग
दां जिह्वां च बिभ्रतीं ॥ पीतवर्णां मदापूर्णां ध्यायेन्मूलविद्यया
॥३॥ त्रिकोणे पूजयेत्पुत्र वाणीं गौरीं रमां क्रमात् ॥ तत्र ह्रीजेन
संपूज्य तत्र ह्राह्रेन पूर्वके ॥४॥ पंचास्त्रं पंचकोणेषु वस्येत्तत्पूजनं
क्रमात् ॥ पूर्वकोणेषु संपूज्य अस्त्रं च बगलामुखीं ॥५॥ द्वितीयको
णे संपूज्य अस्त्रराजं कुमारक ॥ उल्कामुखीति विख्यातां तन्मंत्रे
णैव पूजयेत् ॥६॥ तृतीयकोणे संपूज्य अस्त्रराजं कुमारक ॥ ना
म्नी ज्वालामुखी चैव तत्तन्मंत्रेण पूजयेत् ॥७॥ चतुर्थकोणे संपू
ज्य अस्त्रराजं कुमारक ॥ जातवेदमुखीनाम्नी तन्मंत्रेणैव पूजये
त् ॥८॥ पंचमेषु च कोणेषु अस्त्रराजं कुमारक ॥ बृहद्भानुमुखी

ख्यातं त्रिषु लोकेषु दुर्लभं ॥९॥ पंचकोणेषु देवमेवं पंचास्त्रं समभ्य
र्चयेत् ॥ मूलमंत्रेण तेनैव पूजायंत्रे कुमारके ॥१०॥ तस्योपरि स
मभ्यर्च्य दिक्पालाष्टकमादरात् ॥ तद्बाह्ये नवं च तत्र क्षि तदायुधपु
रःसरं ॥११॥ तस्योपरि समभ्यर्च्य मातृकाष्टकमेव च ॥ तस्योपरि
समभ्यर्च्य विघ्नेशाष्टकमेव च ॥१२॥ तस्योपरि समभ्यर्च्य भैर
वाष्टकमेव च ॥ पूजायंत्रं क्रमस्त्वेषु एवमेव कुमारके ॥१३॥ सालग्रा
मशिलायां वा वह्निमंडलमध्यगे ॥ कन्यायां वाथवा पुत्रे पूजये
द्बगलांबिकां ॥१४॥ उत्तमा युवती पूज्या मध्यमा वह्निमंडले ॥ अ
धमा च शिलापूजा क्रम एषु शिवोदितः ॥१५॥ नमो तेनैव संपू
ज्य पूजेषा च कुमारके ॥ एवं च पूजयेत्सम्यक्पुरश्चरणकेपि २७

चौ ॥१६॥ द्रव्यं च त्रिविधं प्रोक्तं पूजायाश्च विशेषतः ॥ गौडी मा
ध्वी च पैष्टी च गौडी देवो नमो नमः ॥१७॥ छागकुक्कुटमत्स्याश्च
बगलाप्रीतिकारणं ॥ त्रिकालं पूजयेद्देवि त्रिकालं प्रजपेन्मनुं
॥१८॥ तस्य दर्शनमात्रेण पंडितानां च वाग्मिनां ॥ तेषां प्रज्ञा प्र
लायेत तमः सूर्योदये यथा ॥१९॥ तेजो जेदमनेकं च सर्वं यात्रौ
कुमारके ॥ चंद्रो यद्वत्स्रविद्यंति तद्वद्वाग्रूपचातुरी ॥२०॥ बग
लामंत्रसिद्धस्य हृदये च प्रविशंति ॥ प्रतिवादी भवेन्मूको वाचो
हस्पतिसमोपि वा ॥२१॥ प्रज्ञाकर्षणमाक्रम्य बगलां भूत
ले स्मरेत् ॥ विद्यामाकर्षणार्थं च सद्य एव न संशयः ॥२२॥ उ
लुघ्य बगलामंत्रं उपासकमनस्य धीः ॥ यत्किंचित्तु तेक

र्म पश्चि बीजमिवांकुरैः ॥२३॥ ब्रह्मचारी वनप्रस्थो गृहीत्वैवाथ
वा यतिः ॥ बगलामंत्रसिद्धस्तु सैव पूज्यो मुनीश्वरैः ॥२४॥ बगला
मंत्रसिद्धं च यत्र तिष्ठति भूतले ॥ पंचक्रोश प्रमाणे च विद्या
न्यानैव न भासते ॥२५॥ न भासते चान्य विद्या न स्फुरंत्यन्य
से मुषी ॥ प्रयोगं चैव न भवेद्बगलाद्यां परैः पुरा ॥२६॥ ग्रस
नी सर्व विद्यानां बगलैका च भूतले ॥ बगलां या विना मंत्र
त्रिषु लोकेषु दुर्लभं ॥२७॥ सत्संप्रदाय विधिना साधयेद्बग
ला मुखी ॥ एवं च बगला मंत्रं मंत्रराजमिमं भुवि ॥२८॥ ॥
॥ ॥ ॥ इति श्री षड्विद्यागमे सांख्यायन तंत्रे ईश्वर क्रौं २८
च भेदन संवादे ब्रह्मास्त्र यंत्र पूजा प्रकारो नाम त्रयोदशः

पटलः ॥ ॥१३॥ ॥ ॥ क्रौंच भेदन उवाच ॥ ॥ चिद्विद्या
प विश्वेशा चिदानंद स्वरूपिणी ॥ बगलार्चा विधिं चैव वद मे
करुणाकर ॥१॥ ॥श्री ईश्वर उवाच ॥ ॥ सृष्टि स्थित्यं तु सं
हारा पूजा च त्रिविधा कलौ ॥ केवला सृष्टि पूजा च गर्भकौ
लागमे क्रमात् ॥२॥ अर्चनं गौड देशे तु स्थिति मार्गे कुमारक
॥ कामरूपस्य देशे तु संहारार्चनमेव च ॥३॥ गुप्त कौलागमे
नाम गौड देशार्चनो विधिः ॥ कामरूपागमे नाम संहारक्र
म पूजनं ॥४॥ गौडागमं चा वुलं व्य सांख्यायन मुनिस्तथा
॥ उक्त्वा नागमं चैव स्थित्यर्चां मृणु पुत्रक ॥५॥ सर्वांग सुंद
र स्यामां सर्वावयव शोभितां ॥ नवोढां पुष्पिणीं चैव प्रार्थ

येद्विप्रकन्यकां॥६॥ कृष्णाष्टम्यां चतुर्दश्यां पौर्णम्यां च कुमा
रक॥ अथवा भौमवारे वा निशायां भृगुवासरे॥७॥ स्ववासि
तेन तैलेन कुर्यादभ्यंगनं तथा॥ तूलिकातल्पमानीतां आ
स्तीर्यो दुकूलं खेपि च॥८॥ तस्योपरि समास्तीर्य त्रियामं मेजा भ्रि त्य
ति चंपकैः॥ कर्पूरैश्चैव कस्तूरीमिश्रितं चंदनं तथा॥९॥ स
र्वांगलेपनं कुर्यात् लक्ष्मीसूक्तेन बुद्धिमान्॥ पर्यंकोपरि त
त्कन्यां चंदनेन विलेपितां॥१०॥ ध्रुवा द्यौरिति मंत्रेण कन्यां
दक्षिणगोमुखीं॥ उन्मुखीं न्यायनं कुर्याच्छ्रीसूक्तेन कुमा
रक॥११॥ पादौ प्रसार्य तत्रस्थां गुप्तेनार्चनमाचरेत्॥ न्यस्ता २९
षोढाद्वयं चादौ वगलापंचकं न्यसेत्॥१२॥ कन्यां चैव न्यसे

देवं तत्तदंगानि संस्मरेत्॥ धनंजयपुरं चैव मार्जयेन्मूलविद्य
या॥१३॥ गंधद्वारेति मंत्रेण कुर्यात्कस्तूरिलेपनं॥ मूलमंत्रेण
सम्यक् पुष्पमालां समर्पयेत्॥१४॥ निवेदयेद्व्यंजनाद्वितं
त्रैव जपमाचरेत्॥ शतं वाथ सहस्रं वा मंत्रराजमिदं सुतं
॥१५॥ पुरश्चरणमध्येतु प्रतिभार्गववासरे॥ अथवा पौर्ण
मास्यां वा सौभाग्यार्चनमाचरेत्॥१६॥ प्रयोगसिद्धिदं पुंसां
मंत्रसिद्धिकरं परं॥ एतत्पूजां विना पुत्र प्रयोगो न भवेत्कलौ
॥१७॥ तस्मात्सर्वप्रयत्नेन प्रयोगार्थी च भूतले॥ सौभाग्या
र्चां विना पुत्र न भवेज्जपकोटिभिः॥१८॥ अभिमानाष्टकं त्य
क्त्वा त्यक्त्वा चैवेषणात्रयं॥ त्यक्त्वा पंचेंद्रियासक्तिं सौभाग्या

र्चनं माचरेत् ॥१९॥ सुखदुःखौ समौ हृत्वा लाभालाभौ जयाज
यौ ॥ त्रीणि गौणा समं गांछत्वा सौभाग्यार्चनमाचरेत् ॥२०॥
घोदाद्दयं च नज्ञात्वा यः करोत्यर्चनं भुवि ॥ पतितः स भवेत्पु
सा रौरवं नरकं व्रजेत् ॥२१॥ बाह्याभ्यंतरयोः पुत्र अभेदज्ञा
नयोर्विना ॥ सौभाग्यार्चनं कर्त्तव्या देवताज्ञापमाप्नुयात्
॥२२॥ संकल्पं च विकल्पं च त्यक्त्वा विद्यां नमान्न सः ॥ कुर्यात्सौ
भाग्यपूजां च नो चेद्भ्रष्टो भवेन्नरः ॥२३॥ जितेंद्रियः सुखेत्य
क्त्वा कुर्यात्सौभाग्यपूजनं ॥ सुखापेक्षेण यः कुर्याद्देवताज्ञा
पमाप्नुयात् ॥२४॥ स्वस्थावेत्रा विधिं चैव नज्ञात्वा कौलभे
दन ॥ यः करोत्यर्चनं विप्रः स विप्रः पतितो भवेत् ॥२५॥ करो ३०

तिचित्रसंक्षोभं गत्वा कन्यायाः कुमारक ॥ भ्रांतचित्तो भवेत्सोपि
वाचस्पतिसमोपि वा ॥२६॥ नोत्पादयेद्दुदनां च मनश्चैव नरा
रीरयोः ॥ वेदनां जनयेद्यस्तु सनरः पतितो भवेत् ॥२७॥ स्व
पत्नी भ्रातृपत्नी वा गुरुभार्या मथापि वा ॥ अर्चयेद्यो वनोपे
तां सांख्यायनं समर्पितं ॥२८॥ दीक्षालयस्थां वा रजकीं कुला
लगृहकन्यकां ॥ पुलिंदकन्यकां वैवम्नकं डुमतमादरात् ॥२९॥
अर्चयेदृषिपत्नीं च पूर्वोक्तां लक्षणैर्युतां ॥ अर्चनं विधिमार्गे
ण पूजादुर्वाससो मतं ॥३०॥ सर्वलक्षणसंयुक्तां पुष्पिणीम
र्चयेन्नरः ॥ मतंगमुनिनोक्तं च सद्यः सिद्धिकरं भुवि ॥३१॥
सिद्धमार्गमिदं पुत्र नास्ति सिद्धिर्गुरोर्विना ॥ तस्मात्सर्वप्र

यत्नेन अर्चयेद्धरुमन्यथा ॥३२॥ ॥ ॥ ॥ इति श्रीषड्विद्यागा
मे सांख्यायनतंत्रे चतुर्दशः पटलः ॥ ॥१४॥ ॥ ॥ क्रौंचभे
दन उवाच ॥ ॥राजराज सख श्रीमान् रजताद्रिनिकेतन ॥ पं वास्तिने२
चास्त्र विद्यां वद मे स्तंभनाख्यां सुपावनां ॥१॥ ॥श्रीईश्वर उ
वाच ॥ ॥आद्यरूपं वडवानामग्नी रणस्तंभनमेव च ॥उल्कामु
खी द्वितीयं च स्तंभने च जगत्त्रये ॥२॥ ज्वालामुखी तृतीयास्त्रं
स्तंभने ऋषिदेवतैः ॥आद्य वेदमुखी चैव चतुर्थास्त्रं कुमारक
॥३॥ ब्रह्मविष्णुमहेशाख्यस्तंभनं नात्र संशयः ॥ बृहद्भानु ३१
चमुख्यास्त्रं पंचमं च कुमारक ॥४॥ षट्पंच कोटि चामुंडा का
ली कोटि त्रातं स्तुत ॥ सपादकोटि त्रिपुरा स्तंभनास्त्रं तु पंचमं ॥५॥

तु पंचास्त्र ध्यानमंत्रं च तत्प्रयोगविधिं तथा ॥ व स्थेनत्स्योपसंहारं
सांतव छृणु पुत्रक ॥६॥ तारे च विलिखेत्पूर्वं स्तंभमायां ततः
परं ॥ वाराही शक्ति वाराही वगलामुखि चोच्चरेत् ॥७॥ ह्लां
ह्लीं ह्लूं ततोच्चार्य सर्वदुष्ट पदं लिखेत् ॥ नकारं दीर्घसंयुक्तं बि
दुनाश्लेषणं तथा ॥८॥ ह्लैं ह्लौं ह्लूं स्तनश्यो स्ता वाचं मुखं पदं वदे
त् ॥ स्तंभय द्वितयं चो स्का ह्लूः ह्लौं ह्लैं ततोच्चरेत् ॥९॥ जिह्वां की
लय उच्चार्य ह्लूं ह्लौं ह्लौं ततः परं ॥ बुद्धिं विनाशयोच्चार्य शक्ति
वाराहमुच्चरेत् ॥१०॥ वाराहं बगलाबीजं तारं वर्मास्त्र संयुतं
॥रणस्तंभनबाणं च दुर्लभं भुवि पुत्रक ॥११॥ पंचाशाद् ग्नरं पं
च बीजबद्धं सुपावनं ॥ ऋषिर्नेवीज मंत्रस्य वासिष्ठ श्लोदसं

पुनः॥१२॥पं तस्याख्यं देवता पुत्ररणस्तंभनकारिणी॥ न्यासवि
द्या च कर्त्तव्या पूर्वोक्तमंत्रराजवत्॥१३॥ध्यानं यत्नात्प्रवक्ष्यामि
वडवामुखिदेवतेः॥ पीतांबरधरां देवीं द्विसहस्रभुजान्वितां॥
१४॥सा ध्येया द्विगदां चार्थं धारयंतीं शिवां भजे॥ एवं ध्यात्वा ज
पेन्मंत्रमर्कलक्षं स बुद्धिमान्॥१५॥तारकेन्दुनेत्रलक्षं ब्राह्मणा
न्भोजयेत्ततः॥ राजाप्युद्भेदसामंतकोटिकोटिबलान्विता॥१६॥
निवीर्यो जायते सद्यो मंत्रशेषः पलायते॥ प्रयोगान्ते चैव सम्य
ङ्मंत्रसंस्कारमाचरेत्॥१७॥संस्कारेण विना मंत्रं साधक
स्य प्रमादकृत्॥ लोकालोकस्तंभनं च नाम्नी चोल्कामुखी त ३२
था॥१८॥मंत्रोद्धारं प्रवक्ष्यामि तारमन्मनः समासतः॥ तारं च
लक्ष्मीं मायां च शक्तिं वाराहमेव च॥१९॥बगलामुखिपदं चोक्त्वा बं१

सर्वत्राहं स्तनोच्चरेत्॥ दुष्टानां पदमुच्चार्य पूर्वबीजत्रयं वदेत्
॥२०॥वाचं मुखं पदं चोक्त्वा पूर्वबीजत्रयं वदेत्॥ स्तंभयाद्वि
यं चोक्त्वा पूर्वबीजत्रयं वदेत्॥२१॥जिह्वां कीलय युग्मं च पु
नर्बीजत्रयं वदेत्॥ बुद्धिं विनाशय युगं पुनर्बीजत्रयं वदेत्
॥२२॥वह्निजायासमायुक्तमुल्कामुखीमनोरिदं॥ पंचाशत्
दूर्ध्वं चैवाष्टबीजवर्णस्वरूपावर्न्न॥२३॥ऋषिश्चास्य स्तवाराहश्छं
दोनुष्टुप्तथैव च॥ उल्कामुखी देवता च जगत्स्तंभनकारि
णी॥२४॥बीजं च बगलाबीजं शक्तिः स्वाहा समन्वितं॥ कील
कं शक्तिवाराहं न्यासं पूर्ववदाचरेत्॥२५॥ध्यानं यत्नात्प्रव बं२
क्ष्यामि मंत्रभेदे कुमारक॥ विद्युदानलसंकाशां वीरावेश

न संभ्रतो ॥२६॥ विराएमयमहादेवीस्तो ननाथं भजाम्यहं ॥ ए
वं ध्यात्वा जपेन्मंत्रं मनुलक्षं कुमारक ॥२७॥ प्रपंचस्तन्मनं भू
त्वा स्वविद्याच प्रकाशयेत ॥ तारकेन्दुनेत्युत्रलक्षमेकं ह्रे
पासन ॥२८॥ मंत्रसिद्धिर्भवेत्तस्य त्रिलोकेकीर्तिमान्भवे
त ॥ तस्याज्ञया जगत्सर्वं स्थावरं जंगमात्मकं ॥२९॥ कुमार
क प्रवर्त्तते सर्वाश्चर्यकरं स्तुवि ॥ जीवं चतुर्विधं चैव एतन्मं
त्रस्य जाप्यके ॥३०॥ इछया वर्त्तते सर्वे सर्वमाश्चर्यमादरात्
॥ नदीनदाश्च निरया नानापादपसंकुलं ॥३१॥ किं तस्य
जीवयुक्तानि मह्याचरचां मनुः ॥ गोपयेन्मंत्रमेतद्धि क्रौं
चभेदनकोविद ॥३२॥ —॥ श्री —॥ इति श्रीषड्विद्यागमे सां
ख्यायनतंत्रे ईश्वरक्रौंचभेदनसंवादे चंडवामुखीकल्पा ३३

मुखीमंत्रहृदयोद्धारो नाम पंचदशः पटलः ॥ ॥१५॥ ॥ ॥क्रौं
चभेदन उवाच ॥ ॥ नमस्ते गिरिजानाथ मंत्रविद्यामयं प्रभो
॥ अधुना अस्त्रविद्यां च वद मे करुणाकर ॥१॥ श्रीईश्वर उ
वाच ॥ ॥ तारं च सं नमायां च प्रासादं च ततः परं ॥ पुनर्लिख
त्त्वध्यमायां प्रणवं च ततः परं ॥२॥ बगलामुखिपदं चैव क्रौं सर्व
दुष्टापदं वदेत् ॥ नकारं दीर्घसंयुक्तं बिंदुनाभूषितं तथा ॥३॥
बीजपंचकमुच्चार्य वाचं मुखं पदं वदेत् ॥ स्तंभय हृदयमुच्चार्य
पंचबीजं पुनर्वदेत ॥४॥ जिह्वां कीलय उच्चार्य पंचबीजं ततो
वदेत ॥ बुद्धिं नाशय युग्मं च पंचबीजं ततोद्धरेत ॥५॥ ज्ञानवें
दमुखीमंत्रं जगदाश्चर्यकारकं ॥ अर्कपंचकवर्णेन बद्धो यंत्रं

स्तंभनायकं ॥६॥ ऋषिः कालाग्निरुद्रश्च पंक्तिश्छंदमुदाहृतं ॥ जा
तवेदमुखी देवी देवता समुदाहृता ॥७॥ ॐ बीजं ह्रीं च शक्तिश्च
ॐ ह्रौं कीलकमुदाहृतं ॥ पूर्ववन्न्यासविद्यां च ध्यानं वक्ष्यामि पु
त्रक ॥८॥ जातवेदमुखी देवी देवता प्राणरूपिणी ॥ भजेहं स्तंभ
नार्थं च चिन्मयीं विश्वरूपिणीं ॥९॥ एवं ध्यात्वा जपेन्मंत्रं त्रि
वाल्लक्षं सुपावनं ॥ चर्मदृग्दर्शनो भूत्वा चिंतितार्थं जवेद्ध्रुवं
॥१०॥ गंधर्वाप्सरयक्षाश्च गरुडोरगपन्नगैः ॥ वेताल
डाकिनीप्रेता शाकिनीब्रह्मराक्षसैः ॥११॥ ऋषिदेवगणा
श्चैव सिद्धकन्याश्च पुत्रक ॥ ह्लीं जनं हित येचैत ह्रीं जं चैव त्रयो
दश ॥१२॥ बगलामुखि पदं चो ह्लां वदे ह्रीं जं त्रयोदश ॥ स
र्वं चमनोरेनं सत्यं शंकरभाषितं ॥१२॥ तास्वरूपं ब्रमायान्य वह्नि ३४
बीजस्य पंचकं ॥ प्रस्फुर २

वशं ह्रीं ततोच्चार्य दुष्टानां पदमुच्चरेत् ॥१३॥ बीजं त्रयोदशं चो
ह्लां वाचं मुखं पदं वदेत् ॥ ह्लीं जय हित येचो ह्लां पुन बीजं त्रयो
दशं ॥१४॥ जिह्वां कीलय युग्मं च पुन बीजं त्रयोदशं ॥ बुद्धिं नाश
य युग्मं च पुन बीजं त्रयोदशं ॥१५॥ वह्निजायासमायुक्तं ज्वा
लामुखि मे निरिद्ध ॥ ततो तत्रं न वेद्धिं श ह्रीं जव ह्रीं मनुस्तवयं
॥१६॥ अत्रिश्च ऋषिरेवात्र गायत्री छंद एव च ॥ ज्वालामुखी
देवता श्च स्तंभनो यत्रिमूर्तिभिः ॥१७॥ ध्यानं यत्नात्प्रवक्ष्या
मि न्यासं पूर्ववदाचरेत् ॥ ध्यानं विना भवेन्मूको सिद्धम
त्रोपि पुत्रक ॥१८॥ ज्वलत्पुंजसमायुक्तां कालानलसमप्रभां
॥ चिन्मयीं स्तंभिनीं देवीं जडोहं विधिपूर्वकं ॥१९॥ एवं ध्या

त्वा जपेन्मंत्रमर्कलक्षं सुबुद्धिमान् ॥ तर्प्पणं च गवां क्षीरैस्ताल
कैन दूनेत्सकृत ॥२०॥ तर्पणं चैव तुर्लक्षं लक्षमेकं दुनेत्सकृत ॥ स
हस्र द्वितयं चैव ब्राह्मणान्भोजयेत्सकृत ॥२१॥ त्रिमूर्त्तिः कथिते ज्ञेयो
न्मंत्रैः पंचतत्त्वान विचक्षणाः ॥ आश्चर्यदं महामंत्रं नराणां दुर्लभं
भुवि ॥२२॥ इदानीमस्त्रराजं च वह्यहह्वानुमुखाद्वयं ॥ मायोक्तं
न्ननु वाणं च आश्चर्यं च कलौ युगे ॥२३॥ तारं ह्रां ह्रीं ततोच्चार्य
ह्रूं ह्रैं ह्रौं च वततः परं ॥ ह्रूः इत्युच्चरेत्पश्च ह्रीं ह्रां ह्रूं च ततः प
क्रूं क्लैं क्लौं
रं ॥२४॥ ह्रैं ह्रौं ह्रः स्वनन श्री ह्रा बगलामुखि पदं वदेत् ॥ आ
द्यबीजं मनोः संख्या उद्धरेत्पुनरादरात् ॥२५॥ सर्वदुष्टानां ततो ३५
च्चार्य दुष्टानां पदमुच्चरेत् ॥ वाचं मुखं पदं चोच्चार्य स्तंभय द्वयमु

च्चरेत् ॥२६॥ आद्यबीजं मनोः संख्या उद्धरेत्पुनरादरात् ॥ जिह्वां
कीलय उच्चार्य पूर्ववद्बीज उद्धरेत् ॥२७॥ बुद्धिं नाशय उच्चार्य पूर्व
वद्बीजमुद्धरेत् ॥ वह्निजायासमायुक्तं ह्यहह्वानुमुखीमनुः ॥२८॥
एकोनत्रिंशद्वर्णोयं ह्यहह्वानुमनुः स्मृतः ॥ सवित्रश्च ऋषिश्चा
त्र गायत्री छंद एव च ॥२९॥ देवतास्तंभनास्त्रं च ह्यहह्वानुमुखी
तथा ॥ बीजं च बगला बीजं त्वां क्लिं मायाकुमारकं ॥३०॥ कील
कं प्रणवं चात्र विनियोगं च स्तंभने ॥ पूर्ववन्न्यासविद्यां च मं
त्रराजवदाचरेत् ॥३१॥ ध्यानं यत्नात्प्रवक्ष्यामि मंत्रभेदेन पुत्र
क ॥ कालानलनिभां देवीं ज्वलत्पुंजशिरोरुहां ॥३२॥ कोटिभा
नुसमायुक्तां वैरिजिह्वासमन्वितां ॥ स्तंभनास्त्रमयीं देवीं दृ

दर्पान्न प्रयोधरां ॥ ३३ ॥ मदिरामदसंयुक्तो हृदद्वानुमुखीं भजे
॥ एवं ध्यात्वा जपेन्मंत्रमकलं क्षं कुमारक ॥ ३४ ॥ न पर्ययेत्तु दृशां
त्रों च गुडोदकसमन्वितं ॥ तालकेन द्रुनेत्रस्य दशांशां सेस्स
ताग्निना ॥ ३५ ॥ ब्राह्मणान्भोजयेत्तुष्ट्या त्तदृशांशं कुमारक
मंत्रांते च प्रकर्त्तव्यं सौभाग्यार्चनमेव च ॥ ३६ ॥ सौभाग्यार्चां
विना पुत्र मंत्रसिद्धिर्न जायते ॥ पंचास्त्रमंत्रमेतद्धि दिवि देव
षु दुर्लभं ॥ ३७ ॥ गोपयेत्सर्वदा पुत्र गुह्याद्वीर्यवती भवेत् ॥ कैन
र्त्तव्यं प्रयोगादीन्न आपद्यदि कदाचन ॥ ३८ ॥ यः करोति प्रयोगा
णि देवताशापमाप्नुयात् ॥ ॥ ॥ ॥ इति श्रीषड्विद्यागमे ३८
सौरव्यायनतंत्रे पंचास्त्रविद्योद्धारो नाम षोडशः पटलः ॥ ॥

॥ ॥ १६ ॥ ॥ ॥ क्रौञ्चभेदन उवाच ॥ ॥ चंद्रचूड नमस्तोस्तु
इंदिरापतिसंस्तुत ॥ श्रीमान्क्षेरी महामंत्रं बगलायास्त्रमेव द
॥ १ ॥ ॥ श्रीईश्वर उवाच ॥ ॥ मंत्रोद्धारं प्रवक्ष्यामि पुरश्चर्याविधिं
तथा ॥ प्रयोगं चोपसंहारं वक्ष्येऽहं तव पुत्रक ॥ २ ॥ स्तंभमा
यां च वाग्बीजं मायामन्मथमेव च ॥ श्रीबीजं शक्तिवाराहं ब
गलामुखि चोच्चरेत् ॥ ३ ॥ स्फुरद्द्वयं तथा चोक्त्वा सर्वशत्रूंस्ततो
च्चरेत् ॥ दुष्टानां पदमुच्चार्य वाचं मुखं पदं वदेत् ॥ ४ ॥ स्तं त्र
यद्द्वयमुच्चार्य प्रस्फुरद्द्वयमुच्चरेत् ॥ विकटांगीपदं चोक्त्वा घो
ररूपी पदं वदेत् ॥ ५ ॥ जिह्वां कीलयउच्चार्य महच्छद्वं ततोच्चरे
त् ॥ पश्चाद्भ्रमकरी चैव बुद्धिं नाशयउच्चरेत् ॥ ६ ॥ विराणम

यिपदंचोक्ता सर्वप्रज्ञामयोच्चरेत ॥ प्रज्ञीनात्रायतउच्चार्यतन्म
दंकुरुयुग्मकं ॥७॥ मनोपहारिणीचोक्तास्तु नमायां समुद्धृ
त ॥ शक्तिवाराहबीजं च रमाबीजं ततःपरं ॥८॥ कामराजं च हल्ले
खां वाग्भवं तदनंतरं ॥ स्तं नमायां ततोच्चार्य वह्निजायासम
न्वितं ॥९॥ त्रातास्त्वरी महामंत्रं बगलानाम्नि पावनं ॥ ब्रह्माच्च
षिश्च छंदोयं गायत्रीसमुदाहृतं ॥१०॥ देवता बगलानाम्नी अ
नात्मा जनकारिणी ॥ ह्लीं बीजं शक्तिमायां च कीलकं वाग्भवं त
था ॥११॥ पूर्वोक्तं न्यासविद्यां च बगलापंजरादयः ॥ न्यसेदु
क्तक्रमेणैव जपाद्यं तो कुमारक ॥१२॥ पीतांबरधरां सौम्यां ३७
पीतभूषणभूषितां ॥ स्वर्णसिंहासनास्थां च मूलेकल्पत

रोस्तथा ॥१३॥ वैरिजिह्वाछेदनार्थं स्फुरिकां बिभ्रतीं शिवां ॥
पानपात्रं गदां पाशं धारयंतीं भजाम्यहं ॥१४॥ एवं ध्यात्वा ज
पेन्मंत्रं वेदलक्षं क्षपासनं ॥ तर्प्पयेद्दुग्धमिश्रेण वारिणा वाद
पुत्रक ॥१५॥ जातीफलं च संमिश्रं जलेन च कुमारक ॥ वेदामृते
च संतर्प्य अर्च्चितेन जलेन च ॥१६॥ त्रिमधुक्तं पायसेन अथ
वा पायसाज्ययोः ॥ चरुणा वा हुनेत्पुत्र पर्यायफलदायकं ॥१७॥
सर्षपेन हुनेत्पुत्र सहस्रं तत्वसंख्यया ॥ नानादेहजरोगांश्च
कृत्रिमग्रहसंभवान् ॥१८॥ चेटकांश्च प्रयोगांश्च त्राल्यदारुस
मुद्भवान् ॥ स द्योनात्रानमाप्नोति मंत्रयोगेन साधकैः ॥१९॥
त्राल्यसकृत्पतेनाक्तं च रामंतकुसुमेन वा ॥ षड्हस्रं हुनेत्पुत्र

सं
खंडिले वाथ कुंडके ॥२०॥ वशीकरं च मोहं कीर्त्तिप्रज्ञा भवेद्ध्रु
वं ॥ कुंडं च योनिगाकारे च चिताग्नौ करौ निशि ॥२१॥ स्तंभनं च
भवेत्सत्यं नात्र कार्या विचारणा ॥ अर्कैश्च पिचुमंदैश्च समि
धाभिर्गृहेन्नरः ॥२२॥ प्रत्येकं च त्रिसाहस्रं प्रादेशा समिधात्र
मात्रं ॥ मंत्रं सर्वसमुच्चार्य समिधाहुयमेव च ॥२३॥ हुने ध्या
नसमायुक्तं सद्यो विद्वेषणं भवेत् ॥ बिभीतकसमिद्धाहुत्यं त्रि
सहस्रं कुमारक ॥२४॥ षट्कोणकुंडे जुहुयान्निशायां कृष्णप
क्षके ॥ स्त्री वराणि रयश्च वनदीपादपसंकुलान् ॥२५॥ स्मशा ३८
दुच्चाटनं कुर्याद्धोमाख्यास्यप्रभावतः ॥ निंबतैलेन संयुक्तं
वा ॥ ल्मलीकुसुमेन तथा ॥२६॥ जुहुयादयुतं धीमान्मारणे भ

वति ध्रुवं ॥ ॥ ॥ ॥ इति श्रीषड्विद्यागमे सांख्यायनतंत्रे
ईश्वरक्रौंचभेदनसंवादे बगलाक्रमोक्षरीमंत्रोद्धारषट्कर्मनि
र्माणं नाम सप्तदशः पटलः ॥ ॥१७॥ ॥ ॥ क्रौंचभेदन उवा
च ॥ ॥ सत्यज्ञानमयं साक्षान्नित्यानित्यस्वरूपक ॥ चंद्रचूड
नमस्तेस्तु प्रयोगं वद मे प्रभो ॥१॥ ॥ श्रीईश्वर उवाच ॥ ॥ षट्
सहस्रं हुनेत्पुत्र दूर्वाहोमसमर्द्धितः ॥ स यस्मा पज्वरं हंति बग
लायाः प्रभावतः ॥२॥ कुशेन जुहुयात्पुत्र शीतज्वरहरं परं ॥ हु
नेत्तावच्चतुर्वज्वरं चातुर्थिकं हरेत् ॥३॥ त्रिमधुक्तैश्च दूर्वा
षट्सहस्रं हुनेत्क्रमात् ॥ नानाविधज्वरं हंति नात्र कार्या विचा
रणा ॥४॥ दधिमिश्रगुडूचिस्तु चतुरंगुलसंमिते ॥ जुहुयात्स

सहस्रं तु नानामेह निवारणं ॥५॥ सर्षपं लवणोपेतं पूर्ववज्जुहु
यान्नरः ॥ नाशयेद्गुल्मरोगं च वौषधेन विनाऽर्भक ॥६॥ षट्स
हस्रं हुनेत्पुत्र त्वाकैराज्य समन्विते ॥ पैत्योद्भवानने कांश्च रोगा
न्नाशयते ध्रुवं ॥७॥ शालिसक्तुघृतोपेतं वशीकरमवाप्नुया
त् ॥ लाजैर्हुनेत्षट्सहस्रं लभेद्वांछितकन्यकां ॥८॥ हरिद्राखंड
मन घ हुनेत्तावत्स बुद्धिमान् ॥ गर्भस्त्रीभोभवेन्नारी सापि
वंध्या भवेद्ध्रुवं ॥९॥ केतकीदलहोमेन गणिकावशमाप्नुया
त् ॥ हुनेत्पद्मदले नैव नेत्ररोगे विनश्यति ॥१०॥ मल्लिकाकुसु
मेनैव शत्रुभ्रांतमतिर्भवेत् ॥ जानीफलेन जुहुयाद्दम्भतो जा
यते रिपुः ॥११॥ षट्सहस्रं देवकुसुमं हुनेच्च घृतसंयुतं ॥ उद्वे ३९

गं चैव चांचल्य मुच्चाटनमतिस्तथा ॥१२॥ अविवेकं स्फुटद्बु
द्धिर्विपमूत्रीमंदं धीस्तथा ॥ क्षणान्नाशयमाप्नोति तमः सूर्यो
दयस्तथा ॥१३॥ मांसं कुक्कुटसंभूतं त्रिमधुप्लुतमेव च ॥ अयु
तं जुहुयाद्रात्रौ सद्यो धनपतिर्भवेत् ॥१४॥ त्रिमधुक्तं छाग
मांसं त्रिसहस्रं हुनेत्क्रत ॥ भूलाभेच भवेच्छीघ्रं ग्रामाधिप
तिरेव वा ॥१५॥ गौडीद्रव्येण जुहुयात्सहस्रं बाणसंख्यया
॥ वद्धमूत्रादिरोगाश्च नाशयंति न संशयः ॥१६॥ माध्वी
द्रव्येण जुहुयात्षट्सहस्रं क्रमेण च ॥ ज्वरातिसाररोगं च
सद्यो नाशनमाप्नुयात् ॥१७॥ पैष्टीद्रव्येण जुहुयान्निशि त्रि
ग्र षट्सहस्रकं ॥ शीघ्रं संग्रहणीरोगं सद्यो नाशनमाप्नुया

त्॥१८॥ अन्नेन अन्नयान्भूत्वा अन्नदान परो भवेत्॥ घृतेन
कोतिमान्भूत्वा नारीणां मन्मथो भवेत्॥१९॥ क्षीरेण भ्रम
नाचांच दग्धा तापविनाशनं॥ पंचगव्येन जुहुयात्पूर्ववत्ता
पशांतये॥२०॥ गोमूत्रेण हुनेन्मंत्री षड्हस्वं क्रमेण च॥ वि
दाहे च भवेन्नित्यं रिपुभ्रांतो भविष्यति॥२१॥ तालीमृद्येन जु
हुयात्स्त्रीणामाकर्षणं भवेत्॥ खर्जूरेण तु मद्येन पुंसामाक
र्षणं भवेत्॥२२॥ तिलतैलेन जुहुयात्सर्वाकिर्षणमाप्नुयात्॥
एरंडतैलहोमेन गजाकर्षणमाप्नुयात्॥२३॥ कुसुंभतैलहो
य मेन पूर्वहोममात्रतः॥ अलक्ष्याश्चैव योभेद भवेदाकर्षणं कृ ४०
त॥२४॥ करंजबीजतैलेन काकगृध्रादि नेकशः॥ आकर्षणं

भवेच्छीघ्रं खेचराः पक्षिजातयः॥२५॥ यावनालान्न होमेन अग्नि
मेदो रिपु स्वयं॥ रोगी च जायते वास्या छिवस्य वचनं यथा॥२६॥
जुहुयादारनालेन पैत्यरोगी भवेद्रिपुः॥ निंबपत्रद्रवेणैव
वातरोगी भवेद्रिपुः॥२७॥ मोहिनीपत्रजद्रावैः कुष्ठरोगी भवे
द्रिपुः॥ अर्कपत्रद्रवेणैव क्षयरोगी भवेद्रिपुः॥२८॥ पत्रं बिभी
तकोद्भूतं तस्य स्वरहोमतः॥ जातिभ्रष्टो भवेच्चतुर्नान्यथा
शिवभाषणं॥२९॥ कपित्थपत्रजद्रावैर्ज्वररोगी भवेद्रिपुः॥
कार्पास पत्रजद्रावै होमेन च कुमारक॥३०॥ बद्धकोष्ठरव्य
रोगी च स्वभावे नैव जायते॥ हरीतकीद्रवे होमे व्रणरोगी भवे
द्रिपुः॥३१॥ वज्रीक्षीरेण संमिश्र मारनालेन पुत्रक॥ जुहुया

त्वङ्गहस्तं च बगला ध्यानपूर्वकं ॥३२॥ नाडीव्रणपरो भूत्वा
षण्मासान्म्रियते रिपुः ॥ अर्कक्षीरं चारनाले पूर्ववज्जुहुया
न्नरः ॥३३॥ भगंदरव्रणो भूत्वा षण्मासान्म्रियते रिपुः ॥ गरं सा३
च तिलतैलं च त्वारनालयुतं जुहुनेत्तु ॥३४॥ ग्रामे वा नगरे वा
थ बगला ध्यानपूर्वकं ॥ स्फोटकव्रणसंयुक्तो दन्त्रा योजन
मात्रतः ॥३५॥ म्रियते च न संदेहः शिवस्यैव वचनं यथा ॥ ति
लतैलेन संयुक्तं यावनालान्नमेव च ॥३६॥ जुहुयात्पूर्ववत्तु
त्र मंडलाच्छत्रुमारणं ॥ कर्पूरमिश्रितं चैव तिलतैलं जुहुनेत्सु
धीः ॥३७॥ मारणं मंडलाच्छत्रो नात्र कार्या विचारणा ॥ ॥ ४१
॥ ॥ ॥ ॥ इति श्रीषड्विद्यागमे सांख्यायनतन्त्रे अष्टा

दशः पटलः ॥ ॥१८॥ ॥ क्रौंचभेदन उवाच ॥ ॥ नमस्ते योगि
संसेव्य महाकारुणिके नम ॥ प्रयोगान्वद मे देव ज्ञानवर्णात्मका
न्मनोः ॥१॥ श्रीईश्वर उवाच ॥ ॥ प्रेतांगारमषीं कृत्वा प्रेतवस्त्रे
ण बुद्धिमान् ॥ चाल्यं च लेखनीं कृत्वा वैरिनाम च संलिखेत् ॥२॥
एकाक्षरीं च बगलां वेष्टयेत्सम्यगादरात् ॥ मंत्रैः श्मशानसूत्राणि के
ईशानादिं च वेष्टयेत् ॥३॥ तद्धस्तांगुलिकां कृत्वा वेष्टयेत्तेन रज्जु
ना ॥ भौमे रात्रौ समागत्य स्थापयेद्वृक्षकोटरे ॥४॥ वृक्षमूले ज
पेन्मंत्रमयुतं ध्यानपूर्वकं ॥ पुत्रदारादिसंयुक्तः पश्चाच्छत्रुर्मृतो
भवेत् ॥५॥ भूर्जपत्रे लिखेन्नाम बगलाबीजमध्यगं ॥ कोटरे
स्थापयेत्तु त्र विभ्रान्तकतरोः सदा ॥६॥ जिह्वास्तंभो भवेच्छत्रोः

पक्षमात्रेण पुत्रक ॥ बृहस्पतिसमो वाथ वाचस्पतिसमोऽपि वा ॥७॥
तालपत्रे लिखेन्नाम बगलाबीजमध्यगं ॥ प्राणप्रतिष्ठां कृत्वा
तु निर्दहेद्दीपवह्निना ॥८॥ जपेन्मन्त्रसहस्रैकं तावतास्तरीमनुते
था ॥ जिह्वास्तम्भो भवेत्तस्य सा छेपन्माषापते स्वयं ॥९॥ प्रेतजीडु
लिखेन्नाम प्रेतांगारेण साधकः ॥ प्राणप्रतिष्ठां कृत्वा तु रवौ वा त्रै
स्कु बुद्धिमान् ॥१०॥ प्रेतान्नो प्रेतकाष्ठेन निर्दहेत्त्रैतकानने ॥ न
मन्त्रं चमन्त्रानम ध्येतु जपेद्दक्षिणदिङ्मुखः ॥११॥ सहस्रं ध्यानपू
र्वं तु प्रातयमिस्समापयेद्ध्रुवं ॥ एवं कृते तु सप्ताहे ज्वरश्चजायते
रिपुः ॥१२॥ मासान्मृत्युवशो भूत्वा चिन्नयति न संशयः ॥ भौमस्र
कैर्मौ जर्निनेव तन्मन्त्रेणाभिमन्त्रितं ॥१३॥ त्रातमथोन नेवाथस
हस्रं वा कुमारक ॥ मंत्रितं जलपानेन तत्क्षणात्सुखमाप्नुयात् ४२

॥१४॥ चितिजस्म चितोगारं प्रेतान्तं च कुमारक ॥ मोहिनीपत्रजद्रा
वैर्मर्दयेत्तत्स्मतो नघ ॥१५॥ समं समरिपूच्छिष्टं मर्दयेत्खल्वगः
पुनः ॥ चतुरंगुलां प्रतिकृतिं कुर्यात्सर्वांगसंयुतां ॥१६॥ हृदये ना
म संलिख्य ललाटे कर्म संलिखेत् ॥ सर्वांगे चाग्निबीजं च लि
खेद्विंदुसमन्वितं ॥१७॥ निर्दहेत्त्रैतवह्नौ तु प्रेतकाष्ठेन पुत्रक ॥
जपेन्मन्त्रायुतं मन्त्रं रिपुर्गच्छेद्यमालयं ॥१८॥ वज्रार्कक्षीरसंयु
क्तान्मर्दयेच्छूतसर्षपान् ॥ चतुरंगुलां प्रतिकृतिं कृत्वा पूर्ववं
दाचरेत् ॥१९॥ स्थापयेच्छत्रुधो नागे यमकंटकयोगतः ॥ तस्यो
परि दिवारात्रावग्निसंस्थाप्य बुद्धिमान् ॥२०॥ अयुतं च जपे
न्मंत्रमेकाक्षरीमतंद्रितः ॥ मसूरिकाज्वरा छत्रुः पक्षाद्यम

शो भवेत् ॥२१॥ अर्कपत्रे लिखेन्नाम अर्कक्षीरेण बुद्धिमान् ॥
बगलाबीजमध्यस्थं शत्रुनाम च संलिखेत् ॥२२॥ वेष्टयेद् बगला
मंत्रं ईशान्यादि शताक्षरी ॥ प्राणप्रतिष्ठां कृत्वा तु संहारक्रम
तोर्चयेत् ॥२३॥ शतनाक्षर्यार्कजं क्षीरं मंत्रयित्वा तु लेपयेत् ॥ संत
पेद्दीपशिखया पुनर्लिख्या पुनस्तापेत् ॥२४॥ एवं कृत्वा सप्तरात्रम
शोत्तरशतं जपेत् ॥ एवं कृते सप्तरात्रं स शत्रुश्च कुमारक ॥२५॥
मसूरिका ज्वरात्मकः पश्चाद्दृष्ट्वा यमालयं ॥ मंत्रयेन्निंबपत्रेण
उपसंहारतः क्रमात् ॥२६॥ चंद्रप्रस्तारमंत्रेण शीतलाविद्यया
थवा ॥ तत्पर्णैः क्षालयेत्क्षीरैः स याति शांतिमाप्नुयात् ॥२७॥ ति
क्तकोशातकीजातं तथा रोटोर्थदनं तथा ॥ धुत्तूरजं च तन्मूर्ध्निका

४३

न वल्याकराकृतिं ॥२८॥ षट्कुलादुं निंबजैश्च कुर्यात्पादद्वये तथा
॥ बदरीमूलमोगत्वा प्राणस्थापनकं चरेत् ॥२९॥ मंत्रमुच्चारयेत्तु
त्र तदंते शत्रुमुच्चरेत् ॥ कंटकं रोपयेदेकं नेत्राद्यंगान्यथाचरे
त् ॥३०॥ श्रो त्रौ स्तौ गंड भ्रूमध्ये जिह्वा नासापुटद्वये ॥ ब्रह्मस्था
ने तालुदेशे कंटकानकसंख्यया ॥३१॥ दक्षिणाग्निमुखे स्थिला
रोपयेन्नग्नतो रवौ ॥ पंच पंच करौ रोप्य पार्श्वे कुक्षिषु पृष्ठतः ॥३२॥
कंटकान्सप्तसंख्याकान्रोपयेन्मंत्रपूर्वकं ॥ रोपयेत्पादयुग्मे
तु प्रत्येकं द्वादशं तथा ॥३३॥ मंत्रपूर्वं च संरोप्य बदरीकंटकं त
था ॥ तत्पुत्रिकां प्रेतवस्त्रेण बध्वा प्रादेशगर्तके ॥३४॥ श्मशाने
निक्षिपेद्रात्रौ बलिं दद्याच्च कुक्कुटं ॥ आश्चर्यदरिपोरंगे ना

डीतूलं भवे ध्रुवं ॥३५॥ तेनैव दुःखितः शत्रुः प्रसादं छेद्यमा
लयं ॥ वक्ष्येऽहं चोपसंहारं जीवरक्षोपि रिपुर्यदा ॥३६॥ रवौरा
त्रौ बलिं दत्वा आनीत्वा साधकोत्तमः ॥ उत्थो द्धृ कंटकान्यादौ
क्षीरेण क्षालयेत्क्रमात् ॥३७॥ तु छलाटुं वसं क्षाल्य निक्षिपेत्क्रू
पमध्यमे ॥ निक्षिपेन्मंत्रपूर्वं च एकैकं चोत्तरामुखे ॥३८॥ सा
लुवे नैव मंत्रेण मंत्रयेत्कलशोदकं ॥ सहस्रवारं विधिवत्प
ञ्चपल्लववान्वितं ॥३९॥ प्रयोगपीडितं तेन मार्जयेत्सालुवे
नतु ॥ स्नापयेत्तेन मंत्रेण मंत्रसिद्धः पुत्रक ॥४०॥ ताम्रपा
त्रे नदीतोयं नदीवेगाच्च पेषितं ॥ आनीतं मंत्रयेत्सालु मंत्रेण ४४
वन्धातं त्रातं ॥४१॥ त्रिकालं प्रात्रायेत्तोयं मध्याह्ने मार्जनं तथा

॥ त्रिदिनं वाथवा पंच रुषिसंख्य दिनेषु च ॥४२॥ वेदनाशांति
माप्नोति नमः सूर्योदयेयथा ॥ अज्ञात्वाचोपसंहारं यः करोति
नराधमः ॥४३॥ स जीवन्नेव चंडालो मृतेपि श्वानमाप्नुयात् ॥
आदावेवोपसंहारमभ्यसेच्च कुमारक ॥४४॥ — ॥ छ ॥ इति
श्रीषड्विद्यागमे सांख्यायनतंत्रे प्रयोगोपसंहारं नाम ए
कोनविंशतिः पटलः ॥ ॥१९॥ छ ॥ ॥ क्रौंचभेदन उवाच
॥ ॥ नमस्ते पार्वतीनाथ नमः पन्नगभूषण ॥ परविद्याछे
दनं च बगलाया वदादरात् ॥१॥ ॥ श्रीईश्वर उवाच ॥ ॥ मं
त्रोद्धारं प्रवक्ष्यामि पुरश्चरणकेविधौ ॥ प्रयोगं चोपसंहारं
शृणु सर्वं कुमारक ॥२॥ ॥ उद्धरेत्तारमादौ तु लब्ध्वा बीजं ततः

परं ॥ श्रीर्माया शक्तिवाराहं वाग्भवं मन्मथाक्षरं ॥ ३ ॥ वाराहं ता
र्क्ष्यबीजं च बगलामुखि चोच्चरेत् ॥ परप्रयोगमुच्चार्य ग्रसयुग्म
नथोच्चरेत् ॥ ४ ॥ पूर्ववन्नव बीजं च ब्रह्मास्त्रपदमुच्चरेत् ॥ रू
पिणीपदमुच्चार्य परविद्यां पदं वदेत् ॥ ५ ॥ ग्रसनीति पदं चो
क्त्वा नक्षयद्वयमुच्चरेत् ॥ पूर्ववन्नवबीजं च परज्ञानपदं व
देत् ॥ ६ ॥ हारिणीति पदं चोक्त्वा प्रज्ञां नाशय युग्मकं ॥ पूर्वव
न्नव बीजं च स्तंभनास्त्र पदं वदेत् ॥ ७ ॥ रूपिणी पदमुच्चार्य बु
द्धिं नाशय युग्मकं ॥ पंचेंद्रिय पदं चोक्त्वा ज्ञानं भक्षय द्वयं वदे
त् ॥ ८ ॥ पूर्ववन्नव बीजं च बगलामुखि चोच्चरेत् ॥ ॐ फट् स्वा ४५
हासमायुक्तेऽष्टद्वेऽन्मंत्रमुत्तमं ॥ ९ ॥ त्रातोत्तरं मंत्र बीजम

ष्टाविंशति नेव च ॥ ब्रह्मा ऋषिश्च छंदश्च गायत्रीसमुदाहृतं
॥ १० ॥ परविद्याभक्षणी च बगला देवता स्वयं ॥ न्यासं विद्यां
प्रवक्ष्यामि मंत्रस्यास्य कुमारक ॥ ११ ॥ पाशांकुशेनां तारि तत्र
क्तिबीजेन विन्यसेत् ॥ तद्दक्षागीश्वरी बीजैस्तद्धृ ह्लीं बीजतो न्य
सेत् ॥ १२ ॥ लघुषोढां च विन्यस्य क्रमादेव कुमारक ॥ ध्यानं
यत्नात्प्रवक्ष्यामि क्रौंच भेदनकोविद ॥ १३ ॥ सर्वमंत्रमयीं दे
वीं सर्वाकर्षणकारिणीं ॥ सर्वविद्याभक्षणीं च भजेऽहं वि
धिपूर्वकं ॥ १४ ॥ एवं ध्यात्वा जपेन्मंत्रं लक्षमेकं समासन ॥ तर्प
येद्दासवैनैव तद्दशांशं कुमारक ॥ १५ ॥ छागमांसेऽष्टकुयान्म न२
ध्वाज्येन समन्विते ॥ खंडमामलकं पख्य अयुतं च कुमारक

॥१६॥ योगिनीवीरपूजां च स्वाचरेच्छतमादरात् ॥ मंत्रसिद्धिर्भवे
त्सुत्र नात्र कार्या विचारणा ॥१७॥ परप्रयोगकाले तु मंत्रमेतं कुमा
रक ॥ सहस्रत्रितयं जप्त्वा सशत्रुश्च विनश्यति ॥१८॥ शत्रवश्च
पुरश्चर्यां यत्र कुर्वंति पुत्रक ॥ तत्रायुतं जपं कुर्यात्तस्य विघ्नं प्र
जायते ॥१९॥ यत्र कुत्रापि रिपवस्तपः कुर्वंति निश्चलात् ॥ तत्रै
व प्रजपेन्मंत्रं व्यसनी परविद्यया ॥२०॥ अयुतात्तस्य मंत्रस्य
त्रिपुमंत्रफलं भवेत् ॥ द्रव्याभिमानिनो ये च ये च विद्याभिमा
निनः ॥२१॥ तपसामानिनो ये च ये च आत्याभिमानिनः ॥ यत्र
कुत्रापि तिष्ठंति तत्र गच्छेत्कुमारक ॥२२॥ परविद्याभक्षणाख्यं
मंत्रं चैवायुतं जपेत् ॥ श्वेतकेशान्समाप्नोति दंतचूर्णो भवेद्धि

पुः ॥२३॥ सद्यो यौवनहीनश्च भवेच्छत्रुर्न संशयः ॥ रूपवान्त्र
णरोगी च भवत्येव न संशयः ॥२४॥ जात्याभिमानिनां पुंसां नि
दकत्वं भवेद्ध्रुवं ॥ तपोभिमानिनो ये च ज्ञानभ्रष्टा भवंति ते ॥
॥२५॥ वैदिकं च परित्यज्य विपरीतकृतं भवेत् ॥ ज्ञानाभिमानि
नः सर्वे विस्मृतिभ्रमसंयुताः ॥२६॥ भवेयुर्विद्याहीनाश्चमु
ष्करा अपि ते ध्रुवं ॥ द्रव्याभिमानिनो ये च नष्टद्रव्या भवंति
ते ॥२७॥ सोनाग्येन समायुक्तो भिक्षामटति पुत्रक ॥ परविद्या
भक्षणाख्यमंत्रोपासनतत्परः ॥२८॥ यत्र गत्वा समासीन
एतन्मंत्रायुतं जपेत् ॥ पादाक्रांतो भवेन्मोचेन्निंदितो भवति
ध्रुवं ॥२९॥ य एतन्मंत्रराजं च नित्यमष्टोत्तरं जपेत् ॥ तस्य रा

आसमागत्य तदा सेवापरो भवेत् ॥३०॥ न तत्समो धिको वास्या
न्नैव द्वेषकरो भवेत् ॥ नैव निंदाकरो वास्याद्यदीच्छेच्छ्रीचिरं
तुवि ॥३१॥ ॥ ॥इति श्रीषड्विद्यागमे सांख्यायनतंत्रे
परविद्याग्रसनविधिर्नाम विंशतिः पटलः ॥ ॥२०॥ ॥ ॥
॥ ॥क्रौंचभेदन उवाच ॥ ॥नमस्ते योगिसंसेव्य योगिराज
नमो नमः ॥ परविद्याकर्षणाख्य प्रयोगं वद शंकर ॥१॥ ॥श्री
ईश्वर उवाच ॥ ॥विश्वमेतत्छक्तिमयं साक्षात्किर्बगलामयी
॥एकभोत्त्रे समानीनां बगलां च कुमारक ॥२॥ वाङ्मयं विद्धि वै
विद्या त्रिषु लोकेषु वर्त्तते ॥ तत्सर्वहरणार्थं च विद्यामेकां कु
मारक ॥३॥ मनसा च जपेन्मंत्रं मुखं तस्याः च लोकयेत् ॥ भय ४७

च विस्मरति भ्रांतिस्तत्क्षणाद्भवति ध्रुवं ॥४॥ पानपात्रं वैरि
जिह्वां गदां चरूलेन संयुता ॥ पीतवर्णां मदाघूर्णां चिंतयेदा
नने रिपोः ॥५॥ स च भाषापतिः साक्षाद्बृहस्पतिरपि स्वयं
॥सद्योजडतमो भूत्वा निंदितो भवति ध्रुवं ॥६॥ अस्त्रशास्त्र
मयीं विद्यां ये जानंति कुमारक ॥ तत्र गत्वा महामंत्रं जपेदिद
मनन्यधीः ॥७॥ त्रिसहस्रं ध्यानयुक्तं तस्य विद्या कुमारक ॥
विस्मृता भवति क्षिप्रं नात्र कार्या विचारणा ॥८॥ अत्यंतमाश्च
र्यसंयुक्तो वर्त्तते यदि यो रिपुः ॥ तस्य गेहं भौमवारे निशीथे तु
स्फबुद्धिमान् ॥९॥ प्रदक्षिणत्रयं कृत्वा कौबेर्यां दिशि संजपे
त् ॥ सहस्रं सप्तरात्रं च नष्टबुद्धिर्भवेद्ध्रुवं ॥१०॥ आमवानग

यं वाथ एवं कृत्वा प्रदक्षिणं ॥ जपेदयुतसंख्याकं नद्यामे च कुमारक
॥११॥ सस्यादीनि विनश्यंति द्रव्यं चौरैर्विनश्यति ॥ म्रियंते प
त्रावः पुत्र मासाद्दौ जांग्यमाप्नुयात् ॥१२॥ फलितं पुष्पितं चैव शा
त्रौरारामममाश्रितः ॥ नवौ रात्रौ निशाकाले नग्नश्चैव सुबुद्धिमा
न् ॥१३॥ प्रदक्षिणत्रयं कृत्वा अयुतं जपमाचरेत् ॥ मासात्रिमूल
माप्नोति शिवस्य वचनं यथा ॥१४॥ एकाक्षरी चवगलीं रात्रौ
भ्रूमध्यदेशतः ॥ चिंतयेद्धादकाले तु जिह्वास्तंभनमाप्नुया
त् ॥१५॥ लक्षजप्यामंत्रमेवं मंत्रिकां चकुमारक ॥ प्रवाहे परि
निक्षिप्य नद्यांतपरि बुद्धिमान् ॥१६॥ स्तंभयेन्नद्यादिवेगं मह
दाश्चर्यकारकं ॥ महानद्यामेवमेवं कुर्यान्मूरुलापवात् ॥१७॥ ४८
व्यालव्याघ्रादयश्चैव येये क्रूरमृगादयः ॥ त्रिःसप्तमंत्रितेन

षां मूर्ध्नि क्षेपणमात्रतः ॥१८॥ वाक्याणि वदनाक्षीणां नक्ष
णात्स्तंभनं भवेत् ॥ मंत्रयेत्संस्कृतं भस्म मंत्रेणानेन पुत्रक
॥१९॥ अष्टोत्तरशतं सम्यक् ध्यानपूर्वं सुबुद्धिमान् ॥ सर्वांगि
द्धूलनं कुर्यात् भस्मना तेन पुत्रक ॥२०॥ एतन्मंत्रवरे पुत्र मन
साजपमाचरेत् ॥ वादार्थे चाथवा णिज्ये सभायां राजसन्नि
धौ ॥२१॥ गत्वा च रिपवः सर्वे जिह्वास्तंभनमाप्नुयुः ॥ शत्रुमु
द्दिश्य मंत्रं च अयुतं प्रजपेत्ततः ॥२२॥ पक्षमात्रेणैव शत्रुर्जि
ह्वास्तंभनवान् ध्रुवं ॥ ॥ ॥ ॥ इति श्रीषड्डियागमे सां
ख्यायनतंत्रे एकविंशतिःपटलः ॥ ॥२१॥ ॥ क्रौंचभेदन
उवाच ॥ ॥ त्रिपुरासुरनिर्नाशात्रिकालज्ञत्रियंबक ॥ ब

गलास्तोत्रं वदस्वाभिन्नममवात्सल्यगौरवात्॥१॥ ॥श्रीईश्वर
उवाच॥ ॥बगलास्तोत्रमिदं पुत्र स्फुरत्स्फुरभयंकरं॥ अगस्त्यु
प्रोक्तवान्पूर्वं रामं दाशरथिं प्रति॥२॥ तेनोक्तमोजनेयायु तेनो
क्तं चार्जुनं प्रति॥ तद्विद्यां च प्रवक्ष्यामि सद्यः सिद्धिकरं परं॥३॥
प्रथमं बगलाबीजं वाराहं च गतः परं॥ ततः शाक्तिवराहं च ब
गलाबीजमुद्धरेत्॥४॥ बगलामुखि चोच्चार्य ममन्त्रान्न्यसेद्दंव
देत्॥ असद्वयं समुच्चार्य स्वाहापदमनन्तरं॥५॥ भक्षयुग्मं तथो
च्चार्य शोणितं पिबयुग्मकं॥ बगलामुखि चोच्चार्य बगलाबी
जं पुनर्वदेत्॥६॥ ततः शाक्तिवराहं च वाराहं बीजमेव च॥ का ४८
लाबीजमुच्चार्य वर्मास्त्रांतं समुद्धरेत्॥७॥ चत्वारिंश

द्वर्णं बगलास्तोत्रं स्वरूपावनं॥ दुर्वासा ऋषिरेवात्र छंदोऽनुष्टुप्प्रकी
र्तितं॥८॥ देवता बगलानाम्नी जगद्व्यापकरूपिणी॥ क्लौं बी
जं ह्रीं च शाक्तिः स्वाहा फट्कारं कीलकं तथा॥९॥ मंत्रराजं वदेदेवा
त्र न्यासविद्यां समाचरेत्॥ ध्यानं चैव प्रवक्ष्यामि मंत्रज्ञे दे
न पुत्रक॥१०॥ चतुर्भुजां त्रिनयनां पीनोन्नतपयोधरां॥
जिह्वां खड्गं पानपात्रं गदां मस्तं मनोहरां॥११॥ पीतांबर
धरां देवीं पीतपुष्पैरलंकृतां॥ बिंबोष्ठीं चारुवदनां मदा
घूर्णितलोचनां॥१२॥ सर्वविद्याकर्षणीं तां सर्वप्रज्ञापहा
रिणीं॥ भजेऽहं वाक्स्थ बगलां सर्वाकर्षणकर्मसु॥१३॥ एवं ध्या
त्वा जपेन्मंत्रं वाणलक्षं कुमारक॥ तर्पयेत्तद्दशांशेन हे

तुसंमिश्रवारिणा ॥१४॥ तद्दत्तां दंडुनेत्सुत्रतालकं चाज्यसंयु
तं ॥ भगाकायेतुकुंडेस्मिन्न बुद्धिमान्हि समुद्भया ॥१५॥ बदरी
फलमात्रं च आहुतिं च कुमारके ॥ ब्राह्मणान्भोजयेत्पश्चात्स
हस्रं शतमेव वा ॥१६॥ योगिनीं पूजयेत्सुत्र दुव्यत्नुद्धिसमन्वि
तं ॥ मंत्रसिद्धिर्भवेत्सत्यं देवता च प्रसीदति ॥१७॥ शिवालये
जपेन्मंत्रमयुतं च सुबुद्धिमान् ॥ शत्रुक्षयो भवेत्सद्यो नान्य
थाशिवभाषणं ॥१८॥ षड्विहस्रं जपेन्मंत्रं निशायां चंडिकाल
ये ॥ जिह्वास्तंभनमाप्नोति बृहस्पतिसमोपि वा ॥१९॥ जपेल्ल
क्षसहस्रं च भैरवस्य च सन्निधौ ॥ बुद्धिभ्रंशो भवेत्सद्यः वा ५०
णीपतिसमस्य वा ॥२०॥ वीरभद्रालये पुत्र अयुतं जपमाच

रेत् ॥ अस्थिरोगो जायते शत्रु नान्यथा शिवभाषणं ॥२१॥ मातृका
सन्निधौ मंत्री जपेदष्टसहस्रकं ॥ उन्मादी जायते मर्त्यो वाल्मी
किसदृशोपि वा ॥२२॥ ध्यानपूर्वं जपेन्मंत्रमयुतं विष्णुसन्नि
धौ ॥ रूपयौवनवांछत्रु व्याधितो भवति ध्रुवं ॥२३॥ लक्ष्मीगे
हे जपेन्मंत्रं त्रिसहस्रं दिने दिने ॥ मंडलाच्छत्रुसंमोह कुबेर
सदृशोपि वा ॥२४॥ ऐश्वर्यं नाशमाप्नोति नान्यथा शिवभाष
णं ॥ आंजनेयाग्रतो मंत्रमयुतं जपमाचरेत् ॥२५॥ सर्वांग
वायुना शत्रुर्मासाच्छ्रमालयं ॥ पावतीसन्निधौ मंत्रंज
पेद्युतसंख्यया ॥२६॥ रात्रौ पूजासमायुक्तो नग्नो दक्षिणादि
ङ्मुखः ॥ अंधो भवति तच्छत्रु मंडलात्कौंचिभेदन ॥२७॥ विप्र

राजं समभ्यर्च्य रवौ वा त्रौ समारभेत् ॥ त्रिसहस्रं जपेन्मंत्रं कु
ष्ठिरोगी भवेद्रिपुः ॥२८॥ मंडलान्म्रियते शत्रुर्नान्यकार्या वि
चारणा ॥ प्रयोगांस्तेन संस्कारं पूजाकाले समाचरेत् ॥२९॥
॥ ॥ ॥ इति श्रीषुड्डियागमे सांख्यायनतंत्रे द्वाविंशतिः
पटलः ॥ ॥२२॥ ॥ ॥ क्रौंचभेदन उवाच ॥ ॥ नमस्तोउ रु
द्राय तापत्रयहराय च ॥ बगलास्त्र महामंत्र प्रयोगान्वद शं
कर ॥१॥ ॥ श्रीईश्वर उवाच ॥ ॥ त्रिकालं प्रजपेन्मंत्रं ध्यानपूर्व
कं साधकः ॥ त्रिःसप्तमेत्र यदि वा तु जपं पश्चात्समाचरेत् ॥२॥ ५१
नित्यं च त्रिसहस्रं तु षण्मासं विजितेंद्रियः ॥ वाचासिद्धिर्भ
वेत्तस्य शापानुग्रहकारकः ॥३॥ अश्वत्थमूले प्रजपेदयुतं ध्या

नपूर्वकं ॥ तत्क्षणाद्बुद्धिनाशं च भवेच्छत्रोर्न संशयः ॥४॥ विभी
तकतरोर्मूले अयुतं जपमाचरेत् ॥ जिह्वास्तंभनमाप्नोति साक्षा
द्वागीश्वरो पि वा ॥५॥ कपित्थतरुमूले तु प्रजपेदयुतं तथा ॥ श्रो
त्रस्तंभनमाप्नोति सद्यो बधिरतां व्रजेत् ॥६॥ पिचुमंदतरोर्मू
ले अयुतं जपमाचरेत् ॥ ध्यानात्स्तंभो भवेच्छत्रु रोगी पीनसवा
न्भवेत् ॥७॥ कदलीमूलमाश्रित्य अयुतं जपमाचरेत् ॥ पादस्तं
भो भवेत्सद्यो वातरोगी भवेन्नरः ॥८॥ करंजमूलमाश्रित्य ज
पेदयुतमादरात् ॥ स्तंभयेज्जगरान्निं तु अन्नद्वेषी भवेन्नरः ॥
॥९॥ विषतिंदुकमूलं च समाश्रित्य मनुं जपेत् ॥ अयुताच्च भ

वेत्सु त्रगात्रस्तंभनमाद्रात् ॥१०॥ नद्याः समुद्रगामिन्या ना
भिमात्रजले स्थितः ॥ तर्पयेद् गलास्त्रेण ग्लौं हत्वा रिनामकं
॥११॥ दिने दिने सहस्रैकं बगलाध्यानपूर्वकं ॥ रुद्रसंख्य दिने
नैव जिह्वास्तंभनमाप्नुयात् ॥१२॥ पालाशमूलमाश्रित्य जपे
दयुतसंख्यया ॥ मंत्रमध्ये रिपोर्भार्यां ग्रस्तं हत्वा कुमारकं ॥१३॥
पालाशमूले प्रजपेदयुतं ध्यानपूर्वकं ॥ गर्भस्रावो भवेत्स्त्रीणां
रक्षणे यदि विष्णुना ॥१४॥ वल्लीपलाशमूले तु जपेदयुतसंख्य
या ॥ मंत्रमध्ये रिपोर्भार्यां ग्रस्तां हत्वा कुमारकं ॥१५॥ तर्पणं च दि
वा हत्वा रात्रौ च प्रजपेन्मनुं ॥ वं ध्यो भवेत्तु सा नारी नान्यथा ५२
शिवभाषणं ॥१६॥ श्मशाने प्रजपेन्मंत्रं ग्रस्तं हत्वानुपूर्वक

त् ॥ अयुताद्विपुनाशश्च भवेदेव न संशयः ॥१७॥ शून्यागारे जपे
न्मंत्रमयुतं ध्यानपूर्वकं ॥ लक्ष्मीश्च नाशयेच्छीघ्रं सत्रीशत्रुर्विनशि
ष्यति ॥१८॥ जंबीरतरुमूले तु अयुतं जपमाचरेत् ॥ भ्रमन्कुलाल
लं सर्वमंडलान्नाशमाप्नुयात् ॥१९॥ नागवल्लीदलं चैव क्रमुकं चू
र्णमेव च ॥ सहस्रमंत्रितं पुत्रदातव्यं शत्रवे निशि ॥२०॥ तांबूल
चर्वणाच्छत्रु जिह्वास्तंभनमाप्नुयात् ॥ चंदनं चैव कस्तूरी घर्षि
तं मंत्रयेत्क्रमात् ॥२१॥ पुनश्च मंत्रयेत्ताम्रपात्रे गुणसहस्रकं ॥ त
च्चंदनं लेपने न रिपुर्भर्जितो भविष्यति ॥२२॥ शीतवारि मंत्रितं
च शर्करोदकमेव च ॥ पाने पाने प्रदातव्यं जिह्वास्तंभनमाप्नु
यात् ॥२३॥ पिष्टितं मंत्रितं चैव आरनालं पलं तथा ॥ पाययेद्वैरि

णात्तद्भक्तिह्वास्तंभनमाप्नुयात् ॥२४॥ हुंत धावनकाष्ठं च मंत्रये
त्रिसहस्रकं ॥ तत्काष्ठेन रिपोः पूत्रदं ष्ट्रोतेवनमात्रतः ॥२५॥ जि
ह्वा वाणी च बुद्धिश्च क्षुत्पिपासादिकं तथा ॥ स्तंभनं भवति क्षिप्रं
त्रिवस्य वचनं यथा ॥२६॥ प्रेतवस्त्रं पवौ गृह्य रात्रौ श्मपरिवेष्ट
रव येत् ॥ श्मशाने निघने द्वात्रौ त्रिसहस्रं जपेन्मनुं ॥२७॥ तोषभा
षापतिः साक्षाद्बृहस्पतिरपि स्वयं ॥ जिह्वास्तंभनमाप्नोति स
द्योमूकत्वमाप्नुयात् ॥२८॥ ॥ ६ ॥ इति श्रीषड्विद्यागमसां
ख्यायनतंत्रे त्रयोविंशतिः पटलः ॥२३॥ ६ ॥ क्रौंचभेदन
उवाच ॥ ॥ नमस्ते वृषभारूढ नमः पन्नगकंकण ॥ लक्षणं ५३
वद मे देव बगलामंत्रजापकं ॥ १ ॥ श्रीईश्वर उवाच ॥ ॥

भृगुवारे च संगृह्य आरामस्थां निशां निशि ॥ छायायां तु शुष्कं स्मरा
त्रं कृत्वा तु तदनंतरं ॥२॥ भूमावपतितं चैव कपिलागोमयं तथा ॥
पुनरेकेनवो ग्राह्यं भांडमध्ये तु निक्षिपेत् ॥३॥ द्विगुणं जलसंयु
क्तं कुर्यान्मेलनमेव च ॥ हरिद्रां तत्र निक्षिप्य पूजयेद्भांडमादरा
त् ॥ चुल्ल्यामुपरि तद्भांडं रवौ रात्रौ विनिक्षिपेत् ॥४॥ अश्वत्थैरि
धनैरेव ज्वालां कुर्याच्छनैः शनैः ॥ यदा मृदु भवेत्तावत्तत्पवनैः स
म्यगाचरेत् ॥५॥ गोमयस्थां हरिद्रां च क्षालयेद्वारिणा पुनः ॥ छा
यायां शुष्का च कर्त्तव्या हरिद्रा पुनरादरात् ॥६॥ तया कुर्यान्मालि
कां च अष्टोत्तरशतं तथा ॥ पुण्यस्त्री निर्मितैः सूत्रैरेकैकं नोद्ध

रेत्पुनः ॥७॥ तन्मालिकां रवौ रात्रौ मंत्रीसूत्रेनैवमार्जयेत् ॥ अर्चये
न्मूलमंत्रेण षोडशैरुपचारतः ॥८॥ निवेदयेत्पायसं च शर्कराज्य
समन्वितं ॥ सहस्रं प्रजपेदादौ पंचाशद्वर्णमोदरात् ॥९॥ एकाक्ष
रीमहामंत्रं बगलानामपावनं ॥ अयुतं प्रजपेत्पुत्रमालिकासिद्धि
माप्नुयात् ॥१०॥ एवं च मालिकां कुर्यान्मंत्रसिद्धिमपेक्षितां ॥ हरिद्रा
वस्त्रमाच्छाद्य सिध्यर्थं जपमाचरेत् ॥११॥ हरिद्रावर्णपुष्पं च हरि
द्रावर्णचंदनं ॥ समर्पयेद्दले कृत्वा जपं रात्रौ समाचरेत् ॥१२॥ देवो
भूत्वा यजेद्देवीमर्चनाविधिरुच्यते ॥ प्रमादान्मालिका भूमौ प ५४
तिता चेत्कुमारक ॥१३॥ पुनः पूजाप्रकर्तव्या पूर्ववज्जपमाचरेत् ॥
अथ वक्ष्ये प्रयोगं च मालिकालक्षणं तथा ॥१४॥ पंचविंशति

भिर्मोक्षे द्व्यधिकत्रिंशादेव च ॥ वशीकरणसंमोहे कलासंख्यास्म
मालिका ॥१५॥ विंशाद्धिस्तंभने विद्याद्विनामेरु च मालिका ॥ द्वेषे च स त
प्तविंशाद्भिरुच्चाटे चार्कसंख्यया ॥१६॥ ज्वररोगादिपीडार्थं संख्या
चैव चतुर्दश ॥ पंचाशच्छांतिकरणे सिद्धिस्याद्बलरुत्तरा ॥१७॥ पूर्वा
शादाभिचारेषु मालिकाक्रममीदृशः ॥ एकवारं च संगृह्य हारिद्री
पंचवक्त्रजं ॥१८॥ कस्तूरी चैव कर्पूरं श्रीखंडं चागरुं तथा ॥ पुनर्न
रोचनां चैव केसरं च समं समं ॥१९॥ मर्दयेद्द्रवैः रद्रावैस्कृ खल्वे
नैव कुमारक ॥ तेन कुर्यात्पुत्तलिं च चतुरंगुलमानतः ॥२०॥ स
र्वांगसुंदरीं देवीं द्विभुजां बगलामुखीं ॥ वैरिजिह्वाव्रजधारीं
पीनोन्नतपयोधरां ॥२१॥ पीतवर्णां सदाघूर्णां भ्रूगो कुर्या
त्पुत्तलिं ॥ प्राणप्रतिष्ठां कृत्वा तु अर्चयेद्विधिनाऽर्चक ॥२२॥

अखंडतंडुलेनैव हरिद्राक्षतमेव च ॥ कृत्वैकाक्षरिकामंत्रैरेकैकं कुम
र्भिर्निक्षिपेत् ॥२३॥ नित्यं चायुतपूजां च निर्निद्रः कुर्यात्सुबुद्धिमा
न् ॥ एवं कृत्वा नतलक्षं देवीप्रत्यक्षमाप्नुयात् ॥२४॥ एतत्साधन
कृत्यं च न वैकृत्यं कदाचन ॥ एवं पूजाविधिं कृत्वा पुरा दूर्वासमोनि
राट् ॥२५॥ न तललक्षप्रमाणेन यथोक्तफलमश्नुते ॥२६॥ छ ॥ इति
श्रीषड्विद्यागमे सांख्यायनतंत्रे चतुर्विंशतिः पटलः ॥२४॥ ०॥
॥ ॥ क्रौंचभेदन उवाच ॥ ॥ नमः कैलासवासाय नमस्ते मौ
निसेवित ॥ चतुरक्षरीं महामंत्रं बगलाया श्रुतं हृदि ॥१॥ सपदको
टिमहामंत्रं मंत्रराजमिदं भुवि ॥ षट्कं योगास्त्रं भवेन्नैव वद कर्म ५५
णो नमः ॥२॥ श्रीईश्वर उवाच ॥ ॥ यदा त्वत्तु भयतेन तदा
नीमे वपुत्रक ॥ अयुतं प्रजपेन्मंत्रं बगलां चतुरक्षरं ॥३॥ मंत्रो

द्धारं प्रवक्ष्यामि न्यासध्यानादिकं तथा ॥ प्रयोगं चोपसंहारं वक्ष्ये
हं तव पुत्रक ॥४॥ वेदादिं विलिखेत्पूर्वं पराबीजं ततः परं ॥ तत
श्च मायां तथोच्चार्य बीजमंकुशनामकं च ॥५॥ चतुरक्षरीच
बगला सर्वमंत्रोत्तमोत्तमः ॥ न्यासविद्यां प्रवक्ष्यामि मंत्रभे
देन पुत्रक ॥६॥ वसुवर्णात्मकं मंत्रं मातृकाबीजपूर्वकं ॥ प्रत्ये
कं च न्यसेत्पुत्र मंत्रसिद्धिमवाप्नुयात् ॥७॥ अथर्वा बगला
बीजैः षडंगानि लिपिन्न्यसेत् ॥ ततो जपेन्मंत्रराजं बगलां च
तुरक्षरं ॥८॥ ब्रह्मा ऋषिश्च छंदश्च पंक्तिश्छंद उदाहृतं ॥ देवता
बगलानाम्नी ध्यानं वक्ष्ये कुमारक ॥९॥ कुटिलालकसंयुक्तां
मदाघूर्णित्रिलोचनां ॥ एवं ध्यात्वा महादेवीं कुर्याज्जपमतंद्रितः

॥१०॥ वेदलक्षं पुरश्चर्या पर्वणा गोकुमारक॥ भिक्षान्नी वा फलाहा
री मौनी भूत्वा समाहितः॥११॥ तर्पणं चा दिवा कुर्याद्रात्रौ वा प्रजपे
न्मनुं॥ एवं कृते पुरश्चर्यां देवी प्रत्यक्षमाप्नुयात्॥१२॥ रात्रौ होमः
प्रकर्तव्यो दिवा ब्राह्मणभोजनं॥ हरिद्रावस्त्रसंयुक्ते हरिद्रावर्ण
वेदने॥१३॥ हरिद्रयाक्षमाला च हरिद्रावर्णदेवतां॥ स्मरेज्जुज
पकाले तु मंत्रसिद्धिकरं नृणां॥१४॥ मधूकपुष्पसंमिश्रमाचैति
न जलेन च॥ तर्पणं तद्दशांशेन देवतामूर्ध्नि निक्षिपेत्॥१५॥ आ
ज्येन मिश्रितं चैव चार्करापायसं हुनेत्॥ षड्रसोपेतमन्नं च ब्रा
ह्मणान्भोजयेत्ततः॥१६॥ योगिनो पूजयेत्पश्चाद्द्रव्यनुडिस
मन्वितं॥ मंत्रसिद्धिर्भवेत्तस्य नात्र कार्या विचारणा॥१७॥ लौ
किकं चैव गुप्तं च सौभाग्यं च कुमारक॥ एतं त्रिविधपूजां च मु

निगुह्यातिपावना॥१८॥ एकैकस्य च प्रत्येकं लक्षणं च कुमारक॥
मंत्रसिद्धिकरं वक्ष्ये गोपनं कुरु सर्वदा॥१९॥ अंगत्रयेण संयुक्तं
लौकिकार्चनमेव च॥ चतुरंगसमायुक्ता गुप्तपूजा कुमारक॥२०॥
सौभाग्या चाविधिश्चैषा पंचांगोपासनं भुवि॥ योषित्शुद्धिद्रव्य
युक्तं लौकिकार्चनमेव च॥२१॥ योषित्शुद्धिद्रव्यपूजा गुप्ता चावि
धिरादरात्॥ योषित्शुद्धिद्रव्यपूजा पंचमीयुतमादरात्॥२२॥
एतत्सौभाग्यपूजा च मनुगुह्यस्वरूपावना॥ बिंदुपात्रयुता पूजा
निर्गुणा योगिनी मता॥२३॥ एतच्चतुर्विधाचारं देवतानामचं
ना विधिः॥ वक्ष्ये हं गोपयेत्पुत्र न देयं यस्य कस्यचित्॥२४॥ सृष्टिं
स्थितिं च संहारं जीवन्मुक्तिपदं तथा॥ एतदचाविधिर्नाम सके

तं योगिभिः सह ॥२५॥ स्रष्टुश्च गौडदेशे तु स्थितिः केरलपूजनं ॥
संहारार्चा कामरूपे कुरुपांचालदेशयोः ॥२६॥ पीठपुरि समावे
त्य गर्भ कौलागमक्रमात् ॥ अर्चना बिंदुपात्रांतः सृष्टिपूजाक्रमो
ह्ययं ॥२७॥ पूर्वोक्तलक्षणोपेतां मृदुपर्यंकयोस्तथा ॥ स्त्रीयनीकृ
तकन्यां च स्थित्यर्चाक्रममादरात् ॥२८॥ केरलार्चाक्रमं चैव सर्वः
सिद्धिकरं नृणां ॥ कौलसारं च तन्नाम सर्वमं आगमोत्तम ॥२९॥
पूर्वोक्तलक्षणोपेतां तिष्ठंतीं कन्यकां भुवि ॥ कामरूपाख्यदे
शे तु संहारक्रमपूजनं ॥३०॥ पूर्ववल्लक्षणोपेतां कृत्वा त्वायत्न
मादरात् ॥ बिंदुपात्रं गृहीत्वा तु तत्तुमुक्तार्चनं भुवि ॥३१॥ कुरुपां
चालदेशे तु कुर्यादर्चनमादरात् ॥ कौलसारं तरं नाम आग ५७

मं भुवि दुर्लभं ॥३२॥ सृष्टिपूजाविधिं चैव उपसंहृत्य साधकः ॥ पं
चमीं चैव कर्त्तव्या सौभाग्यार्थं कुमारक ॥३३॥ स्थितिपूजाविधिं
चैव जपध्यानसमन्वितं ॥ देवीभूत्वा स्वयं पुत्र पंचमीं च समाच
रेत् ॥३४॥ संहारार्चनयोर्द्रव्यामुपसंहृत्य पूजनं ॥ प्रकुर्यात्पंच
मीं तत्र सौख्यार्थं तत्र साधकः ॥३५॥ आदौ मध्ये तथा चांते बिंदु
पात्रार्थमेव च ॥ अर्चयेत्पंचमीं चैव ग्रहणं बिंदुपात्रयोः ॥३६॥
कुरुपांचालदेशे यं निर्गुणाख्यविधिस्तथा ॥ एतदर्चाविधि
श्चैव दुर्लभो भुवि पुत्रक ॥३७॥ गौडदेशार्चनं पुंसां शांतिपुष्टि
करं तथा ॥ केरलार्चाविधिः पुत्र सर्वैश्वर्यप्रदायकः ॥३८॥ का
मरूपार्चने पुंसां मारणादिप्रयोगकृत् ॥ कुरुपांचालदेशा

र्चासर्वसिद्धिप्रदायक॥ ३९॥ एतदर्चाविधिं चैव यः करोति स बुद्धि
मान्॥ जीवन्मुक्तः स एवात्र ससिद्धो नात्र संशयः॥ ४०॥ नारीनिंद
न कर्त्तव्या स्वपादौ सा च न स्पृशेत्॥ दृष्ट्वा नारीं मानसेन वंदनं च
समाचरेत्॥ ४१॥ स्वप्रियामर्चयेत्तत्र प्रिया पंचममाचरेत्॥ स्व
प्रिया बिंदुपात्रं च गृहीत्वा साधकोत्तमः॥ ४२॥ असद्योना चैनं
कृत्वा बिंदुपात्रं तथैव च॥ उन्मादी च भवेत्तत्र मृत्युश्चास्य भवि
ष्यति॥ ४३॥ –॥ छ॥ इति श्रीषड्विद्यागमे सांख्यायनतंत्रे क्रौंच
भेदनईश्वरसंवादे बगलाचतुरक्षरीमंत्रोद्धारप्रयोगो नाम पं
चविंशतिः पटलः॥ २५॥ –॥ छ॥ क्रौंचभेदन उवाच॥ ॥ नम
स्ते सिद्धसंसेव्य सिद्धविद्याधरार्चित॥ बगलाचतुरक्षर्याः प्रयो
गं वद शंकर॥ १॥ श्रीईश्वर उवाच॥ ॥ प्रयोगं तर्पणं चैव वक्ष्ये ५८

हं तव पुत्रक॥ तर्पणं देवतानां स तर्पणं मंत्रसिद्धिदं॥ २॥ तर्पणं मंत्र
संस्कारः आचेत्तत्तर्पणाद्भवेत्॥ तर्पणाद्यप्रयोगं च सर्वसिद्धिर्नि
संशयः॥ ३॥ अव्रणं कलशं चैव कोचामंडलवर्जितं गृहीत्वा क्षाल
येत्सम्यक्पूजयेन्मूलविद्यया॥ ४॥ नद्योदकं समानीय पूरयेत्स
समाहितः॥ उपचारैः षोडशाभिः पूजयेत्कुंभमादरात्॥ ५॥ तेनोद
केन संतर्प्य तर्पणं तदुदाहृतं॥ कृत्वोलूकछदेनैव पवित्रं ग्रंथिमु
त्तमं॥ ६॥ तत्पवित्रेण संयुक्तं तर्पणं चायुतेन च॥ नेत्ररोगी भवेच्छ
त्रुर्दिवांधो वाथ जायते॥ ७॥ काकपत्रेण कृत्वा तु पवित्रं ग्रंथिमाद
रात्॥ तेनैव सहस्रं तर्प्य अयुतं साधकोत्तमः॥ ८॥ काकवद्भ्रमते
शत्रुः महीमामरणांतिके॥ काकोलूकद्वयं पत्रमेकीकृत्य तु बु

द्धिमान्॥ ९॥ कृत्वा पवित्रग्रंथिं च तेन संतर्प्य बुद्धिमान्॥ अयुतं ब
गलामंत्रैं शत्रोर्विद्वेषणं भवेत्॥ १०॥ वराहरोमजं चैव पवित्रग्रं
थिमुत्तमं॥ तर्पयेद्युतं चैव बगलां चतुरक्षरैः॥ ११॥ अन्नद्वेषस्त
र्पणेन स शत्रुर्विनशिष्यति॥ केशोश्वखरवालस्थैः पवित्रग्रंथि
माहरेत्॥ १२॥ अयुतं तर्पणेनैव जिह्वास्तंभनमाप्नुयात्॥ उष्ट्ररो
म्णा च कृत्वा तु पवित्रग्रंथिमादरात्॥ १३॥ तेनायुतं तर्पणेन मूको
भवति पंडितः॥ पूर्ववद्वाजिरोम्णा च तर्पणं चक्रमारक॥ १४॥ हि
क्कारोगपरो भूत्वोपश्माड्गातो भविष्यति॥ श्वरक्तेन च संमिश्रं अ
र्चितं जलतर्पणात्॥ १५॥ जिह्वास्तंभनमाप्नोति वाणीपतिसमो ५९
पि वा॥ श्वानरक्तेन संमिश्रमार्चितेजलतर्पणात्॥ १६॥ उन्मादी जा

यते शत्रुरयुताद्ध्वनसंशयः॥ काकरक्तेन संमिश्रमर्चितेन तु वारिणा
॥ अयुतं तर्पणात्सुत्र काकवद्भ्रमते मही॥ उलूकरक्तसंमिश्रवारि
णा तर्पणेन तथा॥ १७॥ रिपुर्भ्रष्टो भवेद्देव अयुताद्ध्वनसंशयः॥ माजलि
वालरक्तेन संमिश्रजलतर्पणात्॥ १८॥ भ्रांतचित्तो भवेच्छत्रुरयुता
द्ध्वनसंशयः॥ विड्वराहोष्ट्ररक्तैः संमिश्रजलतर्पणात्॥ १९॥ उन्मादी २५
च भवेच्छत्रुरयुतेन च पूजक॥ उलूकरक्तसंमिश्रजलेनैव तु तर्पणे
॥ २०॥ अयुताद्वैरिवर्गं तु मूकत्वं कुरुते सदा॥ भुजंगरक्तसंमि
श्रजलेनैव तु तर्पणे॥ २१॥ शत्रूणां मारणं पुत्र अयुताद्ध्वनसंश
यः॥ छागरक्तेन संमिश्रमर्चितेन जलेन च॥ २२॥ तर्पणं चायुतेनै
व व्रणरोगी भवेद्रिपुः॥ शशाकस्य च रक्तेन संमिश्रजलतर्पणा

व॥२३॥क्षयरोगी भवेच्छत्रुरयुतो तं न संशयः॥मल्लुणस्य चूर्णकेन सं
मिश्रजलेन तर्पणात्॥२४॥अयुताच्च भवेच्छत्रोः रणे मारणमेव च॥
मेषस्य पुच्छरकेन संमिश्र जलेन तर्पणात्॥२५॥अयुता ज्वररोगी च
४२ जायते तत्क्षणाद्रिपुः॥नरकेन संमिश्र जलतर्पणयोगतः॥२६॥
अयुताच्छिं नितं कार्यं भवत्येव न संशयः॥एतत्तर्पणकार्यं च सिद्धा
सिद्धं तरं स्मृत॥२७॥न वक्तव्यं न वक्तव्यं न वक्तव्यं कदाचन॥ ॥
॥श्री॥इति श्रीषड्विद्यागमे सांख्यायनतंत्रे कौंचभेदन ईश्वर
संवादे बगलाचतुरक्षरी तर्पणाविधिर्नाम षड्विंशतिः पटलः॥
॥२६॥श्री॥कौंचभेदन उवाच॥ ॥वंदे पादुप नाध्यक्ष परमानं
द विग्रहं॥वद होमप्रयोगं च बगलाचतुरक्षरैः॥१॥श्री ईश्वर उ

वाच॥१॥तिलतैलेन संमिश्रं पिचुमंदफलं ततः
॥अयुताद्धुत्तसं चाश्वाश्वांतचित्तो भवेद्ध्रुवं॥२॥करवी
रशालाडुं च अयुतं चाज्यसंयुतं॥कुंने त्रिकोण कुंड
तत्क्षणाद्रिपुमारणं॥३॥विषतिंदुकबीजं च सोवी
रड्वसंयुतं॥अयुतं जुहुयान्मंत्री तत्क्षणाद्रिपुनाश
नं॥४॥पालाशबीजमयुतं तिलतैलेन संयुतं॥ग्राम
मध्ये कुने मंत्री भगाकारे तु कुंडके॥५॥तद्ग्राम वेदशा
स्त्रादि सर्वं विस्मृतिमाप्नुयात्॥शेष भाषा पतिप्रख्यः
सद्यो मूकत्वमाप्नुयात्॥६॥वटमूलं समाश्रित्य ह

त्वा कुंडं त्रिकोणकं ॥ तत्कुंडे वह्निनेद्धा जो अयुतं चाज्यसं
युतं ॥७॥ आषाढपतिसमो विद्वान्स यो मृत्कुलमाप्नुयात् ॥ अ
श्वत्थमूलमाश्रित्य षट्कोणाकृति कुंडके ॥८॥ तत्फलानि कुं
ने तु त्रे अयुतं चाज्यमिश्रितं ॥ स्फोटकव्रणसंयुक्तो म्रिय
ते हि षतीकुले ॥९॥ औदुंबरतरोर्मूले षट्कोणाकृति कुंड
के ॥ कोमलं तत्फलं तद्वद्युतं चाज्यमिश्रितं ॥१०॥ कुंड्या
स्वरवो राज्ञो प्रेताग्नौ दक्षिणामुखे ॥ ग्रामो वा नगरं वाथ र
णं राजकुलं तु वा ॥११॥ नाडीव्रणसमायुक्तो नानादुःखेन
पुत्रकः ॥ म्रियते च न संदेहो नात्र कार्या विचारणा ॥१२॥ रा
जवृक्षं समाश्रित्य तन्मूले वकुमारक ॥ हस्तमात्रे भगा

कारं कुंडं कुर्याद्विचक्षणः ॥१३॥ तत्फलं निंबतैलेन मिश्रि
तं निचिता बुद्धिमान् ॥ नेत्रायुतं कुनेडीमा ग्रामे वा नगरं तथा
॥१४॥ स्फोटकव्रणसंयुक्तो हस्तपादादिभग्नतः ॥ पर्यायेवि नर
पतेद्वा तु नात्र कार्या विचारणा ॥१५॥ सर्षपं लवणं वै च
तिलतैलेन संयुतं ॥ अयुतं होकुर्यान्नत्री ज्वररोगी भवे
द्रिपुः ॥१६॥ पिचुमंदेन तैलेन मिश्रितं लवणं तथा ॥ कुने
३४ त्रिकोणकुंडे च अयुतं प्रेतपावके ॥१७॥ कुष्टरोगी भवेद्व
त्रुर्म्रियते तेन निश्चितं ॥ शमीमूले कुने तु च भगाकार
के कुंडके ॥१८॥ तिलतैलेन संमिश्रं कुनेत्रं समतद्रितः ॥
वातरोगी भवेच्छत्रुर्म्रियते तेन निश्चितं ॥१९॥ अपामार्ग

स्य बीजं तु तिलतैलेन मिश्रितं ॥ शमीमूलेन हुनेत् अ
युतं ध्यानपूर्वकं ॥२०॥ तत्समाप्तौ रात्रौ भार्या तद्दृष्टिस्थित
योषितः ॥ वंध्या भवेयुस्तत्सत्यं त्रिवंशस्य वर्जनं यथा ॥२१॥
शमीमूलं समाश्रित्य त्रालादुं श्वार्कसंयुवान् ॥ तिलतै
लेन सम्मिश्रा लुकूयाद्युतं तथा ॥२२॥ प्रेताग्नौ रज
काग्नौ वा पूर्वोक्ते चैव कुंडके ॥ वरस्त्रीणां भवेत्सद्यः स
वडक्ते निरंतरं ॥२३॥ तिलतैलेन संयुक्तं त्रालादुं रागात्म
ली भवं ॥ एवं वश्यडुनेहुन्नमेहरोगी भवेड्पुः ॥२४॥
एतद्धोमप्रयोगां श्रीनाचो कुर्यात्कुमारक ॥ प्रयोगं भवे श्र ६२
त्सद्यो नात्र कार्या विचारणा ॥२५॥ इति षड्वियागमे

सांख्यायनतंत्रे श्रीईश्वरक्रौंचभेदनसंवादे बगला
चतुरक्षरीप्रयोगो नाम सप्तविंशतिमः पटलः ॥२७॥ छ॥
क्रौंचभेदन उवाच ॥ ॥ विश्वनाथ नमस्तुभ्यं विरूपा
क्ष नमो नमः ॥ सुगमा स्तंभिनी विद्या प्रयोगं वद शंक
र ॥१॥ श्रीईश्वर उवाच ॥ ॥ बगलाहृदयं मंत्रं शृणु सा
धु मतं तथा ॥ एतच्छ्रवणमात्रेण मानसी सिद्धिमाप्नु
यात् ॥२॥ न ध्यानं नैव होमं च विना न्यासं च तर्पणं ॥ स
कृदुच्चारणान्मंत्रं चिंतितं च भवेद्ध्रुवं ॥३॥ बगलाहृदयं
मंत्रं ब्रह्मादीनां च दुर्लभं ॥ सहस्रमरणमात्रेण वा
छितं फलमाप्नुयात् ॥४॥ संचारवान्भवेत्पंगुर्नोदी

मूको भवेद्ध्रुवं ॥ दरिद्रो भवति श्रीमान्लुब्धो भवति पंडितः
॥५॥ चतुरो मुखरश्चैव कीर्त्तिमान्निंदितो भवेत् ॥ के
वीश्वरोपि चोन्मादी भोगासक्तोपि रोगवान् ॥६॥ सत्व
वान्क्षयरोगी च कुलभ्रष्टनिंदितो भवेत् ॥ मानी लज्जावि
हीनश्च नैष्ठिको भ्रष्टतां व्रजेत् ॥७॥ एतद्दिनाकलौ पु
त्रे स्कन्हते कीर्त्तिकारणं ॥ गणेश्वपत्नीतिपुंसां तस्य ना
शनकारणं ॥८॥ बगलाहृदयं मंत्रं सकृद्दा जपमा
चरेत् ॥ तस्योल्लंघनमात्रेण नष्टो भवति पद्मजः ॥९॥ श्री
बगलाहृदयं मंत्रमुपासनपरस्य च ॥१०॥ करोति त
स्य संतोषं तस्य सिद्धिर्भवेद्ध्रुवं ॥ येन केनाप्युपायेन त्व

षं

न्मंत्रेण च जापकः ॥११॥ सर्वतोजनयेत्स्य चिंतितं फलमा
प्नुयात् ॥ तन्मंत्रोद्धारमतुलं तदाराधनलक्षणं ॥१२॥ वक्ष्ये
हं तव सर्वं च क्रौंचभेदन तच्छृणु ॥ पाशबीजं समुच्चार्य
स्तंभमायां समुच्चरेत् ॥१३॥ ॐ कूर्चां बीजमुच्चार्य शक्तिवी
राहमुच्चरेत् ॥ वाराहं वाग्भवं चैव कामराजं ततः परं ॥
॥१४॥ श्रीबीजं भुवनेशीं च बगलामुखि चोच्चरेत् ॥ ॐ
वेत्तायद्वयं चोक्त्वा पराबीजं तथोच्चरेत् ॥१५॥ स्तंभमायां
समुच्चार्य ॐ कूर्चां बीजमुच्चरेत् ॥ ब्रह्मास्त्ररूपिणी चो
क्त्वा एहि युग्मं तथोच्चरेत् ॥१६॥ पराबीजं समुच्चार्य स्तंभ
मायां तथोच्चरेत् ॥ ॐ केचां बीजमुच्चार्य मम शत्रून् तथा

च्चरेत् ॥१७॥ हृदयेपदमुच्चार्य आवाहयद्द्वयं वदेत् ॥ सन्निधिं कु
रु युगं मे तु मम चोक्तं तथोच्चरेत् ॥१८॥ हृदयपदमुच्चार्य विरति
ष्ठ द्वयं वदेत् ॥ हुं फट् स्वाहा समायुक्तो बगलाहृदयमनुः ॥१९॥
अशीतिवर्णमंत्रोयं सिद्धगुह्यस्वरूपावन्नु ॥ पुत्रादयः शिरो
देयं नदेयं हृदयमनुः ॥२०॥ वंध्यायामाजपेदंगबगलाहृ
दयेतिच ॥ वंध्यापुत्रवती वैवषण्मासाद्भवति ध्रुवं ॥२१॥ ब
गलाहृदयेनैव वाञ्छसम्पद निमंत्रित ॥ पिबेद्धृदय कालेकुसं
कुपुत्रवती भवेत् ॥२२॥ कृत्रिमेषु च रोगेषु नानाभयसमु
द्भवे ॥ त्रिःसप्तमंत्रितं तोयं पीत्वानैर्मल्यमाप्नुयात् ॥२३॥ नि
त्यमष्टोत्तरं चात बगलाहृदयमनुं ॥ चिंतितं च भवेत्पुत्र

नात्र कार्या विचारणा ॥२४॥ ॥ इति श्रीषड्विद्यागमे सांख्या
यनतंत्रे श्रीईश्वरक्रौंचभेदनसंवादे बगलाहृदयमंत्रोद्धा
रो नाम अष्टाविंशोतिमः पटलः ॥२८॥ क्रौंचभेदन उवाच
अष्टम्हत्तें नमस्तस्मै श्यामानंदगुणसागर ॥ बगलाहृदयमं
त्रस्य यंत्रं मे वद चांकर ॥१॥ श्रीईश्वर उवाच ॥ ॥ बिंदुत्रि
कोणषट्कोणवृत्तत्रयविभूषितं ॥ षट्कोणं चैव वृत्तं च भूपुरद्व
यसंयुतं ॥२॥ मध्ये लिखेन्महामंत्रं बगलाहृदयं तथा ॥ त्रि
कोणेषु लिखेद्बीजं बगलाख्यस्वरूपावनं ॥३॥ षट्कोणेषु लि
खेन्मंत्रं षड्विंशाद्वर्णगं तथा ॥ शाताताश्रीमहामंत्रं वृत्त
ते लिखेत्क्रमात् ॥४॥ तस्योपरि च संवेष्य प्राणस्थापनं गं

र्ग

मन्तुं ॥ तस्योपरि च संवेष्ट्य पंचाशद्वर्णमादरात् ॥ ॥ तस्योपरि च
षट्कोणे बगलां च कुरु क्षेत्री ॥ कोणे कोणे लिखेन्मंत्रं प्रत्येकं च
कुमारक ॥ ११ ॥ एवं च विलिखेद्यंत्रं स्वर्णे वा रौप्यताम्रयोः ॥ कु
व्याष्टम्यां च तुर्दश्यामथवा पौर्णमीदिने ॥ १२ ॥ उत्तराभिमुखो
भूत्वा लेखिन्या हेमतारया ॥ लिखित्वा कुंडलम्येतु स्फुटं र
त्नासमन्वितं ॥ १३ ॥ प्राणप्रतिष्ठां कृत्वाद्य पूजयेदर्कवासरे ॥ स
हस्रं प्रजपेन्मंत्रं बगलाहृदयमादरात् ॥ १४ ॥ योगिनीं पूजयेत्तत्र
त्रे नवसप्तार्थपत्रवा ॥ कौलार्चनविधानेन सिद्धयंत्रो भवेद्ध्रुवं
॥ १५ ॥ स्मरकैः पूजयेद्यंत्रं हयारेण सुबुद्धिमान् ॥ इष्टसिद्धिर्भ
वेत्तस्य अयुतं मल्लविद्यया ॥ १६ ॥ मल्लिकाकुसुमेनैव अश्व

६५

तरशातं तथा ॥ बगलाहृदयेनैव अर्चयेज्ज्वरनाशनं ॥ १२ ॥
शामंती कुसुमेनैव अर्चयेद्यंत्रमादरात् ॥ बगलाहृदये
नैव अष्टोत्तरशतं तथा ॥ १३ ॥ अभुतानां च शास्त्राणां व्याख्या
ता भवति ध्रुवं ॥ बकुलैः पूजयेत्तद्वत्सुवचा जायते नरः ॥ १४ ॥
पलाशपुष्पैः संपूज्य यंत्रराजं कुमारक ॥ विद्यासिद्धिर्भवे
त्तस्य पूर्वसंख्यास्तु पुत्रक ॥ १५ ॥ पद्मपत्रेण संपूज्य पूर्ववत्कौ
च भेदने ॥ कुबेरसदृशो भूत्वा मोदते भुवि संपदा ॥ १६ ॥ नंद्या
वर्तैर्यंत्रराजं पूजयेत्पूर्ववत्सुत ॥ त्रैलोक्यं वशमाप्नोति या
वज्जीवं न संशयः ॥ १७ ॥ चंपकेनैव संपूज्य पूर्ववद्योजितेंद्रि
यः ॥ तस्य दर्शनमात्रेण वादीनां स्तंभनं भवेत् ॥ १८ ॥ बिल्वप

त्रेण संपूज्य रात्रौ होमेत् बुद्धिमान् ॥ द्रव्यलाभो भवेत्तस्य ना
त्र कार्या विचारणा ॥ १९ ॥ तुलसीमंजरीभिस्तु पूर्ववत् पूजये
न्नरः ॥ राज्यलाभो भवेत्तस्य अपराधादेव पुत्रक ॥ २० ॥ चंपा
कपुष्पैः संपूज्य पूर्ववद्विजितेंद्रियः ॥ भ्रष्टराज्यं लभेत् पुत्र अ
नायासेन साधकः ॥ २१ ॥ केतकीकुसुमैर्नैव पूर्ववत् पूजयेत्सु
त ॥ निधानं लभते शीघ्रं चिरस्थं वं च नयथा ॥ २२ ॥ पीतवर्णेन
पुष्पेण त्रिगंधैर्वा सुगंधिभिः ॥ अभ्यर्च्य दद्यात् मंत्री षोडशोप
चारकैः ॥ २३ ॥ वाचासिद्धिर्भवेत्तस्य देवीरूपो न संशयः ॥
तस्य दर्शनमात्रेण सर्वसिद्धिमवाप्नुयात् ॥ २४ ॥ एतच्च बगला
पंचांगमुनिरुत्तस्य पावनं ॥ न देयं यस्य कस्यापि देवताशापमा
प्नुयात् ॥ २५ ॥ ॥ ६ ॥ इति श्री षड्विद्यागमे सांख्यायनतंत्रे श्री इ

श्वर क्रौंचभेदन संवादे बगलाहृदयं स्तोत्रोद्धारपूजाविधिर्ना
मैकोनत्रिंशत्तमः पटलः ॥ २९ ॥ ७ ॥ क्रौंचभेदन उवाच ॥ ॥
नमस्ते देवदेवेश सर्वशास्त्र पुराणपुरुषोत्तम ॥ बगलाष्टाक्षरीमंत्रं
वद मे करुणाकर ॥ १ ॥ श्री ईश्वर उवाच ॥ ॥ वेदादि विलिखे
त्पूर्वं पाशबीजमनंतरं ॥ लक्ष्मीमायां ततः पश्चाद् अंकुशं बीज
मेव च ॥ २ ॥ हुं फट् स्वाहा समायुक्तं मंत्रमष्टाक्षरं तथा ॥ ब्रह्मा
ऋषिश्छंदश्च गायत्री समुदाहृतं ॥ ३ ॥ देवता बगला नाम्नी
चिन्मयी विश्वरूपिणी ॥ ॐ बीजं ह्रीं च शक्तिश्च क्रौं कील
कमुदाहृतं ॥ ४ ॥ न्यासं विधाय बगलामंत्रराजं वदाचरेत ॥
॥ ध्यानं चैव प्रवक्ष्यामि मंत्रमैनपुत्रक ॥ ५ ॥ सयोवनामद्दोहदे
वीं पीतांबरधरां शिवां ॥ पीतभूषणभूषांगीं समपीनपयोध

रां ॥ ६ ॥ मदिरामोदवदनां प्रवालसदृशाधरां ॥ वैरिजिह्वां
पानपात्रं बिभ्रतीं बगलां स्मरेत् ॥ ७ ॥ एवं ध्यात्वा जपेन्मं
त्रं बगलाष्टाक्षरीमनुं ॥ ध्याने नैव जपं कुर्यात् ध्यायेदाघेतं
सोसन्तथा ॥ ८ ॥ अशोकमूलमाश्रित्य हरिद्राम्बुरसंयुतः ॥
हरिद्रामालिकाभिश्च वर्णलक्षं जपेन्मनुं ॥ ९ ॥ अपेषु
ते तर्पणं च हेतुसंमिश्रवारिणा ॥ तद्दशांशेन पुच तेल
रः कुरु मनमुकं ॥ १० ॥ योगिनीं पूजयेत्पश्चाद्भैरवं कालग
मक्रमैः ॥ ब्राह्मणान्पूजयेत्पुत्रैः शतं वाष्टशतं तु वा ॥ ११
ध्यानोक्तबगलादेवी स्वमंदिरगदर्शना भवेत् ॥ एतन्मंत्र
स्य माहात्म्यं त्रिवाजाजातिनंतरः ॥ १२ ॥ बिल्वमूले जप
न्मंत्रमयुतं ध्यानपूर्वकं ॥ लक्ष्मीवान्जायते पुत्रैर्दरिद्रो

पि न संशयः ॥ १३ ॥ अश्वत्थमूले प्रजपेदयुतं ध्यानपूर्वकं ॥ अश्रुखा
वेदशास्त्राणां व्याख्याता भवति ध्रुवं ॥ १४ ॥ शमीमूले जपेन्मंत्रम
युतं पूर्ववन्नरः ॥ भ्रष्टराज्यं लभेत्पश्चादनायासेन पुत्रकः ॥ १५ ॥ ब
दरीमूलमाश्रित्य अयुतं पूर्ववन्नरः ॥ वशीकरणसंमोहस्तंभा
वैनैव जायते ॥ १६ ॥ उदुंबरतरोर्मूले पूर्ववज्जपमाचरेत् ॥ कु
बेरसदृशाः श्रीमान्जायते नात्र संशयः ॥ १७ ॥ कदलीमूलमाश्रि
त्य अयुतं पूर्ववज्जपेत् ॥ अयुताल्लभते भोगं वांछितं वनिता
दिभिः ॥ १८ ॥ पूगीवनं समाश्रित्य अयुतं पूर्ववज्जपेत् ॥ निधिं प
लभते पुत्र श्रेयलक्ष्म्या समाचेतः ॥ १९ ॥ जंबीरतरुमाश्रित्य
अयुतं पूर्ववज्जपेत् ॥ राजा चैव वशीभूत्वा स्वं द्रव्यं च प्रयच्छ

ति ॥ २० ॥ ध्यानं वनमाश्रित्य पूर्ववज्जपमाचरेत् ॥ मंत्रं वापि स्मर
त्युत्रं तं तमाप्नोति निश्चितं ॥ २१ ॥ पुष्पवाट्यां जपेन्मंत्रमयुतं पूर्ववत्
कृतं ॥ राज्यलाभो भवेत्तस्य नात्र कार्या विचारणा ॥ २२ ॥ नदीतीरे
जपेन्मंत्रमयुतं पूर्ववन्नरः ॥ पुत्रवान्जायते लोके धनधान्यैर्न संयु
तः ॥ २३ ॥ एवं मंत्रं जपेन्मंत्री तत्तत्फलमवाप्नुयात् ॥ एतद्व्याक्षरीमं
त्रं सर्वमंत्रोत्तमोत्तमं ॥ २४ ॥ — ॥ ७ ॥ इति श्रीरुद्रयामले सारस्वतं नंत
त्रे श्री ईश्वर क्रौंचभेदनसंवादे बगलाव्याक्षरविधिर्नाम त्रिंश
त्तमः पटलः ॥ ३० ॥ — ॥ ७ ॥ क्रौंचभेदन उवाच ॥ ॥ इंद्रोपेंद्रसुरें
द्रादिसन्नुत नः सर्वमंगल ॥ बगलाव्याक्षरीमंत्रप्रयोगान्वद चाकर
॥ १ ॥ श्री ईश्वर उवाच ॥ ॥ सर्षपं लवणं चैव चिताभस्मसमं समं
अर्कक्षीरेण खल्वेन मर्दयेत्सूक्ष्मतां नयेत् ॥ २ ॥ अंगुष्ठमात्रां हि कवा

लु पुत्तलीं पूजयेत्सुकृत ॥ बदरीकंटकं चैव सर्वांगे तस्य रोपयेत् ॥
३ ॥ आरनालस्य भांडस्य अधोभागे तु निक्षिपेत् ॥ अंगारवास
रे पूज्य पुनस्तत्रैव निक्षिपेत् ॥ ४ ॥ एवं मासत्रयं कृत्वा जिह्वास्तं
भो भवेद्रिपोः ॥ रवौ रात्रौ च संगृह्य चिताभस्म समादरात् ॥ ५
बगलाव्याक्षरीमंत्रमयुतं मंत्रयेत्सुकृत ॥ कोपाने च तद्भस्म दाप
येद्वैरिणां तथा ॥ ६ ॥ जिह्वां मंत्रिचक्रं णां दीः पादादिस्तंभनं भवे
त् ॥ तेनैव म्रियते शत्रुर्मासमंडलमात्रतः ॥ ७ ॥ आरनाले तद्भ च
स्म रहस्ये न च निक्षिपेत् ॥ तदन्नभक्षणे नैव बुद्धिभ्रंशो हि जाय
यते ॥ ८ ॥ तद्भस्म तिलतैले तु विरोधं गं समाचरेत् ॥ तेनैव तस्ये
ण तु त्र विच्छित्तिर्वा चलावा भवेत् ॥ ९ ॥ तद्भस्म चूर्णमिश्रं तु कृत्वा
तांबूलचर्वणे ॥ कृत्वा शत्रुः क्षणेन बुद्धिजाड्यो भवेद्ध्रुवं ॥ १० ॥

विप्रचंडालयोः शल्यं प्रेतवस्त्रेण वेष्टयेत् ॥ बगलाराक्षसीमंत्रं
मंत्रयेत्त्रिसहस्रकं ॥ ११ ॥ रवौ रात्रौ राजगेहे ईशान्ये चैव निक्षि
पेत् ॥ मंडलात्तद्गृहस्थो म्रियते नात्र संशयः ॥ १२ ॥ कंटकं पर
पुष्टस्य त्रिसहस्रं तु मंत्रयेत् ॥ निक्षिपेच्छत्रुसदने नित्यं कलह
माप्नुयात् ॥ १३ ॥ काकोलूककदलं चैव भौमवारे विवासरे ॥ संग्र
हेत्तत् वस्त्रेण वेष्टयेद्दिवासरे ॥ १४ ॥ निक्षिपेद्द्विवारे तु रि
पोर्गेहे स बुद्धिमान् ॥ गृहविद्वेषणं सद्यो जायते नात्र संश
यः ॥ १५ ॥ सर्पमंडूकयोः शल्यं प्रेतरज्वा तु वेष्टयेत् ॥ निक्षिपेच्छ
त्रुसदने सद्यो तु विनश्यति ॥ १६ ॥ मार्जालवालरोमाणि
रवौ रात्रौ च संग्रहेत् ॥ प्रेतवस्त्रं रवौ गृह्य शिवनिर्माल्यमे

व च ॥ १७ ॥ रवौ रात्रौ च संगृह्य नरास्थि च समं समं ॥ चूर्णीकृतं
तु तत्सर्वं मंत्रयेद् युतं तथा ॥ १८ ॥ धूपयेच्छत्रुसदने तस्य संचार
णस्थले ॥ तद्धूपवासिने चाशु मूको भवति तत्क्षणात् ॥ १९ ॥ तच्चू
र्णं देवतागारे रविवारे च धूपयेत् ॥ पलायते च तन्मूर्तिः शिवस्य
वचनं यथा ॥ २० ॥ गजाश्ववृषभोलूकमदिषारगकुकुटाः ॥
तच्चूर्णं धूपयोगेन त्यक्ताः प्राणजलादिकं ॥ २१ ॥ म्रियंते सप्तरा
त्रेण स्वेदजांडजपिंडजाः ॥ एतच्चूर्णं वृक्षमूले धूपयेच्च कुमारके
॥ २२ ॥ फलितं पुष्पितं वाथ फलं वृक्षमथापि वा ॥ समादाय कु
र्वां यांति सिद्धयोगं कुमारके ॥ २३ ॥ चित्राणां चैव चान्नचूर्णं खाने
पाने प्रयत्नतः ॥ बुद्धिनाशो भवेच्चैषो त्रिदिने भक्षणात्कृते ॥ २४ ॥
प्रज्ञां बुद्धिं श्रियं चैव परैश्वर्यं हरते नृणां ॥ एतच्चूर्णप्रयोगं च यमि

नाम पिदुर्लभं ॥ २५ ॥ चिता भस्म रवैरात्रौ संग्रहेन्नग्नतोर्भके ॥ अयु
तं मंत्रयित्वा तु रिपुमूर्ध्नि विनिक्षिपेत् ॥ २६ ॥ काके वक्त्रमतं चात्रुर्महं
मामरणान्तिकं ॥ त्री लोमा मल्ल कपूरवां सहस्वेस ग्रहे बुधः ॥ २७ ॥ अ
र्कवारे तु सं ध्यायामंत्रेण केनमंत्रयेत् ॥ मंत्रीतं न्निक्षिपेद्दूरे दक्षिण
भिक्षुरवेन्नत्व ॥ २८ ॥ नित्यं चैव सहस्त्रं तु निक्षिपेद्द्वावा सरं ॥ उ
च्चाटनं भवेच्छत्रोर्नान्यथा शिवभाषणं ॥ २९ ॥ धुस्तूरपत्रमादाय स
हस्रं संत्रयेन्निशि ॥ प्रेतवस्त्रेणसं वेष्ट्य भौमे वा तु निकेतने ॥ ३० ॥
निक्षिपेद्द्वारदेशे तु मूको भवति तद्रिपुः ॥ तन्नामे सप्तवारं च सूक्तं भ
वेत्स वीपि मंदधीः ॥ ३१ ॥ खरवाल स्त्रीमालिप्रेतर ज्जुं तथैव च ॥ ७०
मंत्रयेदयुतं मंत्री निक्षिपेच्छत्रुमंदिरे ॥ ३२ ॥ पक्षाद्धामास योगेन
सद्योच्चाटं वौ धवेः सदृ ॥ म्रियते न वनसंदेहो नात्र कार्या विचा

रणा ॥ ३३ ॥ एतांश्च बगलामंत्रप्रयोगान्स्तु विदुर्लभान् ॥ गुरुपुत्रा
य दातव्या नदद्याद्दुस्यकस्यचित् ॥ ३४ ॥ — ॥ छ ॥ इति श्रीवडुग्या
गमे सांख्यायनतंत्रे श्रीईश्वरक्रौंचभेदनसंवादे बगलोच्चाटेश्वर
प्रयोगविधिर्नाम त्रिंशत्तमः पटलः ॥ ३१ ॥ — ॥ छ ॥ क्रौंचभेद
न उवाच ॥ ॥ नमः पापविदराय नमस्ते चंडशेखर ॥ बगलाया
स्तु संहारविद्यां वद स्म पावन ॥ १ ॥ श्रीईश्वर उवाच ॥ ॥ अस्या
स्त्वस्तंभिनी कालीविद्या चाल्पु पावन ॥ तस्य संस्मरणादेव ब
गलाशांतिमाप्नुयात् ॥ २ ॥ तद्धि द्यां प्रवक्ष्यामि सांतवत्ते ष
ण्मुख ॥ उद्धरेद्धूं त्रि वाराद्वा वाराद्वा तदनंतरं ॥ ३ ॥ वाक् बीजं च
तथोच्चार्य हैवन वाँ ततः परं ॥ मुहामायामथोच्चार्य श्रीबीजं त
दनंतरं ॥ ४ ॥ कालीचाद्ध द्वयं चोक्त्वा महाकाली पदं वदेत् ॥

पद्दितीयाद्धृदयं चोक्त्वा कालरात्रिपदं वदेत् ॥ ५ ॥ आवेशाय हृ
यं चोक्त्वा मेदोमायाहृदयं वदेत् ॥ स्फुरद्धृदयं समुच्चार्य प्रस्फुर हेतु
यं तथा ॥ ६ ॥ स्तंभनास्त्रपदं चोक्त्वा रामनीपदमुच्चरेत् ॥ हुं फट्
स्वाहासमायुक्तो मंत्रमेवं समुद्धरेत् ॥ ७ ॥ पंचाशद्वीजमंत्रस्य
वर्णत्रयविभूषितं ॥ ब्रह्मास्त्रस्तंभिनी काली मंत्रमेतन्न संश
यः ॥ ८ ॥ पलाशमूलमाश्रित्य लक्षमेकं जपन्नरः ॥ तर्पयेत्तद्
शांशेन कर्पूरामिश्रितैर्जलैः ॥ ९ ॥ पलाशपुष्पैर्जुहुयाच्चतु
रस्त्रे तु कुंडके ॥ ब्राह्मणान्भोजयेत्पश्चात्सहस्रं शतमेव वा ॥ १० ॥
मंत्रसिद्धिमवाप्नोति देवताश्च प्रसीदति ॥ ब्रह्मा ऋषिश्च छंदश्च
गायत्री समुदाहृतं ॥ ११ ॥ देवता कालिका नाम स्तंभनास्त्र ७१
कनंदिनी ॥ ध्यानं यत्नात्प्रवक्ष्यामि मंत्रभेदनपुत्रक ॥ १२ ॥

कालीं करालवदनां कुल्लधारधरां शिवां ॥ स्तंभनास्त्रेक
संहारीं वंदेहं भद्रकालिकां ॥ १३ ॥ स्तंभनास्त्रोपसंहारीं ज्ञा
नमुद्रासमन्वितां ॥ वीणापुस्तकसंयुक्तां कालरात्रिं नमाम्य
हं ॥ १४ ॥ बगलास्त्रोपसंहारीं विश्वतोमुखदेवतां ॥ भद्रेदं कालि
कां देवीं जाड्यध्वंसकरीं शिवां ॥ १५ ॥ एवं ध्यात्वा तु मंत्रज्ञः प्र
जपेद्दृढमानसः ॥ वक्ष्ये दंष्ट्रोपसंहारं क्रमं लोकोपकारकं
॥ १६ ॥ जंबीरफलमादाय मंत्रयेच्छतमादरात् ॥ भक्षयेत्प्रातरुत्था
य निद्रांते चेत्कुमारक ॥ १७ ॥ एवं चार्कदिनं कृत्वा जिह्वास्तंभा
दिकृत्रिमः ॥ सद्यो नैर्मल्यमाप्नोति तमः सूर्योदये यथा ॥ १८ ॥ रवा
श्वेतवचां ग्राह्यं मंत्रयेच्छतमादरात् ॥ प्रातःकाले भक्षयित्वा त्रि
सहस्रं मनुं जपेत् ॥ १९ ॥ वाचामुखपदं चैव जिह्वा बुद्धींद्रिया

एयपि ॥ स्तंभितं मंत्रयोगेन तत्सर्वं शांतिमाप्नुयात् ॥ २० ॥ ताम्रपा
त्रे समादाय नदीजलमकल्मषं ॥ शतवारमभिमंत्र्य पाययेच्छां
तिमाप्नुयात् ॥ २१ ॥ गोमूत्रेण च वसंगृह्य मंत्रयेच्छतमादरात् ॥ एवं
कृत्वा पिबेन्मासं उन्मादः शांतिमाप्नुयात् ॥ २२ ॥ मंत्रयेदारनाल
च प्रातः प्रातः पिबेन्नरः ॥ मंडलाज्ज्वररोगश्च नाशमाप्नोति
निश्चितं ॥ २३ ॥ अथो नरं मंत्रयित्वा धारोष्णं च पिबेत्सुतः ॥ ग्रहं
स्तनजदोषश्च मंडलान्नाशमाप्नुयात् ॥ २४ ॥ भसितं मंत्रयुक्तं
तन्त्रिसप्त चिंतादेववा ॥ तक्रेण सह दितपीत्वा त्रिसहस्रं दिने दि
ने ॥ २५ ॥ बगलामंत्रप्रयोगेन यद्यद्दूषणसमुद्भवं ॥ नाशयेदा ७२
शु तत्सर्वं तूलान्वह्निमिवानलः ॥ २६ ॥ पक्षधूपं समानीय मं
त्रयेच्छतमादरात् ॥ धूपयेत्तेन सर्वांगं दचारात्रं कुमारकं

॥ २७ ॥ पक्षधूपोद्भवाद्रेव प्रयोगं वैवकृत्रिमं ॥ तत्क्षणान्ना
शमाप्नोति नात्र कार्या विचारणा ॥ २८ ॥ रात्रौ ब्राह्मीसमाद
यच्छाया शुष्कं समाचरेत् ॥ मंत्रये त्रिसहस्रं तु भक्षयेत्प्रात
रेव च ॥ २९ ॥ एतद्धि द्योजपेन्नित्यं त्रिसहस्रं कुमारकं ॥ बग
लायां कृतं यद्यत्प्रयोगं भुविदुर्गमं ॥ ३० ॥ तत्सर्वं नाशमाप्नो
ति मासान्मंडलमात्रतः ॥ ब्राह्मीरससमादाय मंत्रयेच्छत
धापुनः ॥ ३१ ॥ शर्करा सह दितंपीत्वा सहस्रं जपमाचरेत् ॥
नानाकृत्रिमदोषश्च गरैर्वा मंत्रिभिः कृतं ॥ ३२ ॥ अमंगल्यो
द्भवं वाथ भूतले यद्यदस्ति तत् ॥ मंडलान्नाशमाप्नोति तमः
सूर्योदये यथा ॥ ३३ ॥ एतद्धि द्योसंप्रदाय गुरुणा प्राप्य मंत्र

वान् ॥ लक्षमेकं जपेन्मंत्री प्रयोगं नाद्राप्नुयात ॥ ३४ ॥ अद्य

कश्चैस्त्वयं पुत्र वर्द्धयेद्ब्राह्मणानपि ॥ हिरण्यं जपमात्रेण सर्वं त्री

तिमवाप्नुयात् ॥ ३५ ॥ एतद्विद्यां विनापुत्र कलौ वर्गलालुखा ॥ ब२

ग यौवा तिर्न भेचेन्मंत्रयंत्रौषधादिभिः ॥ ३६ ॥ सप्तकालं महा

मंत्रप्रयोगेषु च पुत्रक ॥ एतद्विद्यापुरश्चर्यानाचयेदायमुनिर्मि

तं ॥ ३७ ॥ — ॥ ८ ॥ इति श्रीषड्विद्यागमे सांख्यायनतंत्रे श्रीईश्वर क्रौं

भेदनसंवादे द्वात्रिंशात्तमः पटलः ॥ ३२ ॥ — ॥ ८ ॥ क्रौंचभेद

न ठंवा च ॥ ॥ नमः शिवाय साम्बाय ब्रह्मणे नंतमूर्तये ॥

वदमेचोपसंहार यंत्रं सर्वोपकारकं ॥ १ ॥ श्रीईश्वर उवाच ॥ ७३

कपिलानवनीतं च कदलीपर्णकं तथा ॥ लिखायेत्तं लिखेत

त्रैकत्रिमध्ये च साधकः ॥ २ ॥ षट्कोणं चारुकोणं च वर्त्तलपु

रमेव च ॥ षट्कोणमध्ये विलिखेद्दत्वा स्त्रस्तं भिनीमनुं ॥ ३ ॥ अष्ट

पत्रे लिखेन्मंत्रं तार्क्ष्यमालामनुं तथा ॥ कोयतार्क्ष्यमनुश्चेति त्र

क्ष्येहं मंत्रनायकं ॥ ४ ॥ अंत्यवर्णस्तनुच्चार्य चतुर्थस्वरपूर्वकं ॥

बिंदुनाभूषितं पुत्र तार्क्ष्यमेकाक्षरी तथा ॥ ५ ॥ ॐकारपूर्वमु

च्चार्यं तार्क्ष्यबीजं ततः परं ॥ ॐ नमो पदमाभाष्य ततो भगवते

५जा पदं ॥ ६ ॥ पक्षिराय चोच्चार्यं अभिचारपदं वदेत ॥ ध्वंसनायपदं

चो स्त्रो हुं फट् स्वाहा समन्वितं ॥ ७ ॥ मालामंत्रं तार्क्ष्ययोश्चप

ट्त्रिंशाद्वर्णसंयुतं ॥ अष्टपत्रे लिखेदेतत्स्यादक्षिण्यक्रमेण तु ॥ ८ ॥

प्राणप्रतिष्ठामंत्रं च आद्यह्रत्ते लिखेत्क्रमात ॥ तस्योपरि लिखेद्व

र्णपंचाशद्वर्णसंयुतं ॥ ९ ॥ पाशांकुशौ च विलिखेद्भूपुरे तु

यथाक्रमं ॥ अष्टकोणे लिखेद्दुर्जं वज्रांतेवमीफड्ढौंते ॥ १० ॥
एवं लिखित्वा यंत्रं च पूजयेन्मानसेन तु ॥ एकीकृत्य तु तत्सर्वं न
वनीतं कुमारकं ॥ ११ ॥ भक्षयेद्दरीमात्रं सायंप्रातः स बुद्धिमा
न् ॥ देवतोविश्राम खिल्लं मंत्रयंत्रादिकृत्रिमं ॥ १२ ॥ बाल्यं दारुम
यं तंत्रं प्रयोगं बगलाख्यया ॥ नाशयेन्मंडलाद्देवि वृद्धिं वस्यैव च
न यथा ॥ १३ ॥ एतद्यंत्रं हृदि ध्यायेद्बुधः कालेस्तु बुद्धिमान् ॥ दंतार
त्राद्यापीहंति दारुणानपि कृत्रिमान् ॥ १४ ॥ रौप्ये वा स्वर्णपट्टे वा लि
खेद्यंत्रमिदं बुधः ॥ पूजयेद्रक्तपुष्पेण षोडशोपचारकैः ॥ १५
कंठे वा बाहुमूले वा शिखायां वा कुमारकं ॥ बध्नीयाद्धारयेद्वा भि ७४
चारं नाशमाप्नोति निश्चयः ॥ १६ ॥ नागवल्ली लेचैव यंत्रमे
तत्कुमारकं ॥ चूर्णेन विलिखेत्सम्यक्कुर्यात्ताम्बूलचर्वणं ॥ १७ ॥

एवं कुर्यात्ततस्तरेव तद्रुछायासमाचरेत् ॥ मासमात्रं चरेद्देवकृ
त्रिमं हरते न्नणो ॥ १८ ॥ स्तंभनाख्योपसंहारं त्रेण च कुमार
कं ॥ मार्जनं बिल्वपत्रेण आरोहादवरोहणं ॥ १९ ॥ कुर्यात्कृ
त्रिमरोगेण पीडितास्तु कुरकं ॥ तत्कार्यं गारुं वं चैव लाघवं च वा
वलोकयेत् ॥ २० ॥ पक्षं वाथ त्रिसप्ताहं मासं वा मंडलं तथा ॥
यथा व्याधिविनिर्मुक्तिस्ताव कालं कुमारकं ॥ २१ ॥ अनया
विद्यया पुत्र मार्जनं मुनिकल्पितं ॥ अथवा मंत्रितं तोयैः सच
: कृत्रिमनाशनं ॥ २२ ॥ भूपुरं वृत्तयुग्मं च तन्मध्ये च कुमार
कं ॥ पंचकोणे लिखेत्सम्यक्तन्मध्ये चंद्रमंडलं ॥ २३ ॥ चंद्रमध्ये
लिखेद्विद्यां कृत्रिमघ्नीं च कालिकां ॥ मंत्रमेवं लिखेत्सम्यक्

स्यस्ववर्णेनसंयुतं॥२४॥पंचवर्णैर्लिखेन्मंत्रं पंचब्रह्माख्य
मेवच॥आद्यपत्रे लिखेन्मंत्रं प्राणस्थापनकं तथा॥२५॥द्विती
येविलिखेत्सम्यक्पंचाशद्वर्णमादरात्॥पाशांकुशौचविलि
खेद्भूपुरेषुयथाक्रमं॥२६॥एतद्यंत्रं लिखेद्भूर्जे कस्तूर्याकौं
चभेदेन॥यंत्रप्राणप्रतिष्ठार्थं पंचब्रह्ममनुं जपेत्॥२७॥वि
सहस्रं सहस्रं वा त्रिशतं शतमेव वा॥ब्राह्मणान्भोजयेत्प
श्चाद्दित्तवाणोद्धुनकारयेत्॥२८॥तद्यंत्रधारणादेव कृत्रिमा
दीन्यनेकशः॥तत्क्षणान्नाशमायांति जीवद्दूषशतं तथा॥२९॥ ७५
त ऐद्यंत्रं हृदि ध्यात्वा मानसैनैव पूजयेत्॥त्रिसंध्यं दिनमात्रे
णनानाकृत्रिमनाशनं॥३०॥ताम्रपात्रेजलंगृह्य श्रीसक